

Rätten till sitt eget liv

Behovet av skyddat boende för
flickor i patriarkala familjer

Förord

Länsstyrelsen fick i februari regeringens uppdrag att påskynda arbetet med att finna en lösning på skyddat boende för utsatta flickor i patriarkala familjer. Efter det tragiska mordet på Fadime Sahindal har regeringen vidtagit en rad åtgärder på nationell nivå för att förhindra fortsatta våldsdåd. Ytterst är det dock kommunernas ansvar att de hotade flickorna får adekvat skydd och hjälp.

Vi har under våren samlat in synpunkter och erfarenheter från ideella organisationer, socialtjänst, polis, skolor, ungdomsmottagningar och andra sakkunniga på frågan.

Vår bild av situationen i länet är följande; ett stort antal flickor i patriarkala familjer utsätts för fysiskt och psykiskt våld och hot. De löper bl.a. risk att bli bortgifta mot sin vilja och de behöver samhällets stöd.

Hundratals flickor har sökt hjälp hos myndigheterna, men bara ett fåtal har fått skyddat boende och hjälp med polisanmälan.

Vi anser att myndigheternas agerande i många fall är alltför passivt och splittrat.

Myndigheterna har problem med att bedöma hotbildens allvar och avstår ibland från att agera för att inte förvärpa flickans situation. Vi anser att myndigheterna bör använda befintliga lagar och andra instrument mer aktivt för att förbättra flickans situation.

Samhället behöver också ställa tydligare krav på familjerna för att säkra flickornas rättigheter att få utvecklas självständigt i ett jämställt samhälle.

Vi föreslår att det avsätts medel för ett länsvis skyddat boende, för utvecklingsprojekt samt medel för informations- och utbildningsinsatser. Det behövs klarare riktlinjer, gemensamma handlingsprogram och ett utökat samarbete mellan myndigheter, även när det gäller att få fram bostäder för utsatta flickor och kvinnor.

Mats Hellström
Landshövding

Gunilla Sterner
Jämställdhetsexpert

Innehållsförteckning

INLEDNING	2
SAMMANFATTNING.....	4
FÖRSLAG TILL ÅTGÄRDER	8
KARTLÄGGNING.....	11
Socialtjänsten	11
Sammanfattning av enkät om utsatta flickor under 18 år	11
Sammanfattning av enkät om utsatta unga kvinnor mellan 18-25 år	15
Polismyndigheten.....	17
Ideella organisationer	19
Kvinnojourer och tjejjourer	19
Mansjouren och Manscentrum	21
Andra ideella organisationer.....	22
Rådslag.....	22
Rådslag med ideella organisationer	22
Rådslag med socialtjänsten.....	24
Rådslag med skolor och ungdomsmottagningar.....	25
Bostäder	29
Bostadsförmedling i Stockholms stad	29
Bostäder till kvinnojourer	30
BILAGOR	32
1. Regeringsuppdraget till Landshövdingen	
2. Regeringens insatser för utsatta flickor i patriarkala familjer	
3. Enkät till socialtjänsten angående utsatta flickor under 18 år	
4. Enkät till socialtjänsten angående utsatta unga kvinnor mellan 18-25 år	
5. Kontakter	
6. Ideella organisationer	
7. Rådslag den 22 april 2002	
8. Rådslag den 3 juni 2002	
9. Rådslag den 5 juni 2002	
10. Landshövdingens brev till kommunerna i Stockholms län	
11. Bostadsenkäten	

Inledning

I februari 2002 fick landshövdingarna i de tre storstadslänen i uppdrag av regeringen att påskynda lösningen av frågan om ett akut skyddat boende för flickor och kvinnor i patriarkala familjer. Bakgrunden var det våld och hot om våld vissa flickor/kvinnor utsätts för av sina familjer. Regeringen markerade att det ytterst är kommunernas ansvar att de hotade flickorna får adekvat skydd och hjälp. Regeringen redovisade också de åtgärder som vidtagits på nationell nivå. Landshövdingen i Stockholms län gav det operativa ansvaret till jämställdhetsexperten som i sin tur tillsatte en intern arbetsgrupp (STINA) med representanter för integrations-, jämställdhets- och sociala frågor.

Uppdraget har efter diskussioner med näringsdepartementet avgränsats till att kartlägga behovet av skyddat boende för flickor under 18 år; omfattning, utformning samt olika förekommande problem, för att se vilka insatser som behövs, på kort respektive lång sikt.

Parallellt med kartläggningen har andra informationsinsatser skett.

Kartläggningen har genomförts under mars till juni 2002 med hjälp av intervjuer, enkäter och rådslag med sakkunniga inom området.

Ideella organisationer som kvinnojourer/tjejjourer, mansjourer och manscentrum samt andra organisationer har intervjuats per telefon. Frågorna har rört hur många hjälpsökande flickor organisationen varit i kontakt med, vad som görs idag, vilka problem som finns och vilka övriga insatser organisationen anser behövs. Andra ideella organisationer har själva inkommit med synpunkter och erfarenheter, liksom några trossamfund.

Socialtjänsten i samtliga kommuner har tillsänts två enkäter, en fokuserad på flickor under 18 år och en avseende unga kvinnor mellan 18-25 år. Mer än hälften, 31 respektive 27 av de 50 kommunerna/stadsdelarna, har besvarat enkäterna och lika många representanter för socialtjänsten har deltagit i rådslaget.

Landshövdingen har bjudit in sakkunniga personer och grupper till rådslag. Resultaten av diskussionerna refereras i rapporten.

Den 22 april 2002 inbjöds sakkunniga personer från kvinnojourer/tjejjourer, mansgrupper, invandrarorganisationer, forskare, tjänstemän från myndigheter som socialtjänsten, polisen, bostadsförmedlingen och Integrationsverket m.fl.

Den 3 juni 2002 inbjöds ansvariga politiker och tjänstemän inom socialtjänsten.

Den 5 juni 2002 inbjöds rektorer, kuratorer och skolsköterskor i högstadie- och gymnasieskolor samt representanter för landstingets ungdomsmottagningar.

Information och diskussioner har ägt rum också inom redan tidigare planerad verksamhet vid Länsstyrelsen.

I februari skrev landshövdingen till kommunstyrelsens ordförande i samtliga kommuner i länet för att informera om uppdraget och vädjade då till kommunerna om hjälp att få fram lägenheter och resurser till kvinnojourernas verksamhet.

Under mars och april har landshövdingen därefter tagit upp frågan med alla kommunernas styrelser i samband med bostadsuppdraget.

Styrgruppen för Operation Kvinnofrid har informerats om uppdraget och beslutat att frågan ska ingå i den utåtriktade verksamheten. Operation Kvinnofrid är ett samverkansarbete för att motverka mäns våld mot kvinnor i Stockholms län. I styrgruppen finns elva myndigheter representerade samt kommunförbundet i länet.

Integrationsansvariga vid Länsstyrelsen har påbörjat ett arbete för att etablera samarbete med trossamfunden, denna fråga har då tagits upp. Samfunden har en bred erfarenhet av denna problematik. Integrationsansvariga på länsstyrelserna i Stockholms, Skånes och Västra Götalands län planerar att arrangera en konferensserie för myndigheter och organisationer på temat integration och jämställdhet våren 2003.

STINA-gruppen har också träffat en kvinnlig läkare från norra Irak, som berättat om situationen där och om en kvinnojours arbete för att förhindra s.k. hedersmord och våld mot kvinnor.

I rapporten har följande personer i STINA-gruppen medverkat; Gunilla Sterner, jämställdhetsexpert, Gunnel Sjöstedt-Karlsson jämställdhetshandläggare, Karin Jaensson socialkonsulent, Birgitta Jonsson socialkonsulent, Katarina Gürsoy integrationsfrågor, Lena Söderholm Kalmendal integrationsfrågor samt Janna Hörnqvist utredare.

Sammanfattning

Problemets omfattning och karaktär

Länsstyrelsens kartläggning visar att många flickor i länet under föregående år har tagit kontakt med ideella organisationer, kvinnojourer/tjejourer, skolkuratorer, ungdomsmottagningar, socialtjänst och polis för att få hjälp och skydd i samband med våld och hot från den egna familjen. Mellan 100 till 300 flickor sökte hjälp hos socialtjänsten, skolan och kvinnojourer förra året för olika former av kontroll och förtryck som de upplever begränsar deras liv.¹ Många flickor är desperata och undrar vad de kan göra och vilken hjälp samhället kan ge. Några funderar på att rymma eller begå självmord. Flickan utsätts för olika sanktioner för att hon inte följer familjens önskemål och regler. Sanktionerna kan bestå i isolering, fysiskt eller psykiskt våld, hot om våld, hot om tvångsgifte eller att bli skickad utomlands. Familjerna anser sig äga rätt att strängt kontrollera och bestämma över flickans sexualitet, uppförande och umgänge. Om flickan beter sig "fel" vanhedras familjen. Det yttersta våldet är mord på döttrarna, s.k. hedersmord. Denna typ av våld förekommer i en del länder och bekämpas världen över av kvinnoorganisationer. De flesta regeringar har också åtagit sig att bekämpa allt våld mot kvinnor och flickor i enlighet med FN:s deklaration och handlingsplan från Peking 1995, som slog fast att mänskliga rättigheter gäller lika för kvinnor och män och att kvinnor har rätt att bestämma över sin egen sexualitet. I Sverige har detta resulterat i skärpt lagstiftning rörande våld mot kvinnor.

Troligtvis finns det ytterligare flickor som vill men inte vågar ta kontakt med myndigheter eller organisationer. När det gäller våldsutsatta kvinnor brukar kvinnojourer och forskare räkna med att omfattningen är 3-4 gånger större än antalet polisanmälningar. Samtidigt kan vi se att av de 103 minderåriga flickor som tog kontakt med socialtjänsten under 2001 så var det endast 4 % som fått ett skyddat boende som hölls hemligt för föräldrarna. De flesta fall kunde således synas vara mindre allvarliga. En annan tolkning är att långt fler som hade behövt omhändertas och få hemlig adress inte har fått tillräcklig hjälp av myndigheterna. 13 % av de minderåriga omhändertogs p.g.a. risk för att deras hälsa och utveckling allvarligt kunde skadas. Socialtjänsten gjorde 19 polisanmälningar rörande brott mot minderåriga, i andra fall var polisen redan inkopplad.

Idag har socialtjänsten kontakt med 55 flickor under 18 år. Det är också ett 50-tal kvinnor över 18 år som tagit kontakt med socialtjänsten för samma problem under föregående år och ett 30-tal hittills i år.

Enligt skolor och ungdomsmottagningar är många flickor oroliga i slutet av terminen för att bli bortgifta i samband med semesterresor till hemlandet. Ett 30-tal skolor och ungdomsmottagningar hade alla haft kontakt med flickor som hade dessa problem. Skolorna uppger att de tagit emot flickorna för samtal. I några fall har anmälningar till socialtjänsten gjorts men i många fall har flickan själv avbrutit kontakten. Skolorna uppger att de tappat kontakten med flera flickor.

Kvinnjourerna uppger sig ha haft kontakt med mer än 200 flickor/kvinnor, varav många har fått avvisas. Ideella organisationer uppger att det skett en ökning av telefonsamtal och e-post under året, speciellt efter mordet på Fadime Sahindal. Även homosexuella ungdomar samt

¹ Statistiken är osäker, minimiantalet avser sökande till socialtjänsten, och maximiantalet summan av alla som sökt hjälp hos olika institutioner. Vi vet inte om samma flicka förekommer i statistiken från socialtjänsten, skolan och kvinnojourer, därav minimiberäkningen. Samtidigt finns ett mörkertal, vi har inte fått in siffror från alla organisationer, skolor, socialkontor.

pojkar i patriarkala familjer kan vara utsatta för liknande former av förtryck. Ungdomsmottagningar och skolor uppskattar också att problemet vuxit i omfattning allteftersom det blivit mer synligt. Fler vågar nu berätta.

Det bör påpekas att det bara är en mindre del av alla familjer med utländsk bakgrund som utsätter sina flickor för hot och våld. Alla familjer som invandrar påverkas av det nya samhället på olika sätt. Barnen har lättast att integreras medan föräldrarna, särskilt om de lever isolerat, kan söka trygghet i gamla traditioner och den egna befolkningsgruppen. Kontrollen av flickorna kan vara en önskan att skydda dem men också ett sätt att behålla makten i familjen. För flickorna blir det en balansgång att väga olika värderingar mot varandra och försöka få tillräcklig frihet för att utveckla egna intressen och vägval i livet.

Även om det bara rör sig om ett fåtal fall där allvarlig hotbild föreligger har flickorna all rätt till samhällets stöd. Självklart ska allt våld, fysiskt, psykiskt eller sexuellt, beivras och polisanmälas. Hot om våld eller tvång ska inte heller accepteras. Våld mot kvinnor och barn inom familjen faller under allmänt åtal och kan anmälas av alla som sett det, inte bara av offren själva. Myndigheterna har ett särskilt ansvar att rapportera om barn som far illa. Vi får inte lägga ansvaret på barnet själv att behöva bevisa situationens allvar. Såväl Barnkonventionen som Föräldrabalken framhåller också barnets rätt att påverka och bestämma över sitt eget liv, alltmer med stigande ålder. I socialtjänstlagen är barnets bästa utgångspunkten.

Vad görs idag?

Socialtjänsten har erbjudit flickorna eller deras familjer olika insatser som jourplacering, skyddat boende, familjeplacering, institutionsplacering, familjeterapi/samtal, samtal med sakkunniga, nätverksmöten, skyddad adress, skolbyten mm. Man har också gett råd och stöd och information om det svenska samhället till familjerna. Flera av dessa insatser har varit verksamma uppger socialtjänsten.

Från polisens sida har flickorna erbjudits brottsofferstöd genom samtal, rådgivning, information och kontakt med myndigheter och ideella organisationer. Trygghetspaket och personskydd används också.

Kvinnojurer/tjejjurer har kontakt med flickorna och kan ibland erbjuda skyddat boende, dock främst för dem över 18 år. Man anser sig inte ha resurser att ta hand om de minderåriga som kräver mer omhändertagande. Någon kvinnojour hjälper flickorna till tillfälligt boende i andra familjer. Två nya kvinnojurer, i Sollentuna och Botkyrka, och en tjejjour i Jakobsberg har tillkommit under våren.

Skolkuratorer och ungdomsmottagningar möter flickorna och har samtal med dem. Kuratorerna ger information om deras rättigheter och handlingsalternativ. Flickorna vågar komma och berätta därför att de vet att kuratorerna har tystnadsplikt. I flera fall har skolorna kunnat hjälpa enskilda flickor. Ungdomsmottagningar/skolkuratorer samarbetar med kvinnojurer och socialtjänst. Kuratorerna ser skolorna som en frizon för flickorna. De anser också att de fungerar som språkrör för flickorna gentemot socialtjänsten. De anser att föräldrautbildningar behövs men att det inte är skolornas sak att hålla dem.

Stockholms stad har genom Stockholms stads Bostadsförmedling AB undersökt möjligheterna att i samarbete med övriga kranskommuner införa en regional förtursförmedling av bostäder för misshandlade kvinnor. I fem av kommunerna har man

uppgett intresse av att medverka i förmedlingen, men endast fyra är beredda att bidra med lägenheter med förstahandskontrakt. Övriga som svarat (åtta svarade inte och två var inte intresserade) är beredda att bidra med sociala kontakter, det vill säga kommunerna hyr i första hand av fastighetsägaren och kvinnorna hyr i sin tur i andra hand av kommunen. Stockholms stads Bostadsförmedling AB och socialtjänstnämnden ansåg i sin analys att intresset var för litet för att fortsätta arbetet med en gemensam förtursförmedling på regional nivå. Bostadsförmedlingen kommer istället i varje enskilt fall försöka att samarbeta med de enskilda kommunerna för att utforma lösningar.

Vilka svårigheter finns?

Kvinnojourer/tjejjourer liksom skolor/ungdomsmottagningar menar att ett stort problem är att socialtjänsten saknar kunskap och förståelse för flickans situation. Alltför stort ansvar läggs på flickan själv att bevisa allvaret i situationen. För flickan är det ett stort steg att vända sig till en myndighet för att få hjälp. Det kan innebära ett direkt hot eftersom familjen anser att hon svikit dem genom denna handling. Om hon då inte får rätt hjälp är risken stor att hon tar tillbaka sin anmälan. Det är också mycket vanligt i andra fall av våld mot kvinnor där kvinnan ska stå fast vid sin anmälan samtidigt som hon utsätts för våld av sin make. Ingen vet om de flickor som avbrutit utredningen och återgått till familjen är nöjda med sin situation idag.

Skolkuratorer tror att flickorna upplever samtalen med kuratorerna som ett andningshåll.

Någon att berätta för och diskutera med som har tystnadsplikt.

Skolor och ungdomsmottagningar tycker att det är problematiskt att anmäla till socialtjänsten då flickan inte vill och man inte vet hur socialtjänsten kommer att agera. Skolor och ungdomsmottagningar upplever att man behöver vara mycket tydlig mot socialtjänsten för att det inte ska bli fel, t.ex. undvika att flickan kallas tillsammans med modern och då inte vågar prata. De är också rädda att förvärpa flickans situation genom anmälan. De efterlyser en gemensam handlingsplan med riktlinjer för skola, socialtjänst och polis samt en fördjupad samverkan.

Skolorna bedömer jourfamiljer som ett vanskligt alternativ, flickorna är för stora för att bo i familjehem som de inte känner och som inte förstår deras situation.

Socialtjänsten anser att det är svårt att göra riskbedömningar då hotbilden kan vara komplicerad. Det är vanligt att flickan inte vill vittna mot sin familj och ord står mot ord då bevis krävs till länsrätten. Ofta förnekar föräldrarna och menar att flickan ljugar. De kan också hota flickan under utredningens gång vilket leder till att flickan inte vågar stå fast vid sin information. Förutom samarbetsproblem mellan myndigheter och familjer har familjerna ofta stor okunskap om det svenska samhällets värderingar och misstänksamhet mot myndigheter. Det kan vara svårt att komma till tals med familjen. Andra problem kan vara att hitta lämpliga jourfamiljer. Bristen på bostäder är ett stort problem i länet. Det är svårt att få fram jourlägenheter. Trångboddheten ökar också problemen i familjerna. Det behövs mer skyddat boende samt skyddat boende utanför kommunen. Bristen på ekonomiska resurser kan utgöra problem för socialtjänsten, liksom bristen på kulturkompetens.

Polisen menar att trygghetspaketen är av låg kvalitet då det inte finns någon larmtelefon.

Polisen anser att det finns ett behov av akut skyddat boende men också möjlighet för boende på längre sikt. Det skyddade boendet behöver utvecklas.

Vad behövs mer?

Alla tillfrågade instanser anser att det behövs ett akut skyddat boende för unga flickor under 18 år. Inom socialtjänsten bedömer mer än hälften av de svarande att ett sådant boende behövs. Övriga kommuner/kommundelar anser att det är så få fall, eller så liten kommun att det inte behövs eller att de jourfamiljer som finns räcker. Det skyddade boendet ska endast användas akut för en kort tid. Det ska finnas speciell kompetens för att ta hand om flickorna, men det ska inte utgöra en sÄrlösning endast för flickor med utländsk bakgrund. På sikt ska man se om det är möjligt med återförening med familjen eller eget boende. Även andra och mer förebyggande åtgärder än skyddat boende behövs.

Skolor och ungdomsmottagningar anser också att ett skyddat kollektivt boende behövs där flickorna kan stötta varandra och få trygghet av vuxna. Men det ska vara ett tillfälligt skyddat boende, på längre sikt behövs andra alternativ. Flickorna har svårigheter att klara sin skolgång under tiden de har problem hemma.

Såväl socialtjänst som polis och skola uppger att de vill ha mer utbildning i ”kulturkompetens” för att förstå mekanismerna bakom problemen och för att kunna göra adekvata riskbedömningar.

Man efterlyser olika metoder, handlingsplaner och riktlinjer att arbeta efter.

Man efterlyser dessutom mer utbildning och mer förebyggande insatser för att stötta flickorna. Även olika insatser för att nå männen behövs som t ex föräldrautbildningar. Insatser för de unga pojkarna och andra i familjen/slÄkten behövs också för att förhindra att det patriarkala arvet förs vidare.

Slutsatser

LÄnsstyrelsen drar följande slutsatser av kartläggningen. Det finns ett stort antal flickor i starkt patriarkala familjer som utsätts för fysiskt eller psykiskt våld eller hot om våld, som löper risk att bli bortgifta mot sin vilja, och som behöver samhällets hjälp. En del av dessa flickor uppsöker myndigheter för att få veta sina rättigheter och få råd och hjälp. Ett fåtal blir omhändertagna och ett fåtal familjer polisanmäls. För att anmälan till länsrÄtten ska gå igenom krävs mer bevis än flickans utsago, tror socialtjänsten. Man avstår dÄrför ofta från att anmäla för att inte förvärpa flickans situation. Många flickor avbryter också kontakten med myndigheterna då de utsätts för hot från familjen eller tvingas konfronteras med eller vittna mot familjen. Myndigheterna har problem med att bedöma situationens allvar då familjerna inte vill samarbeta. Skolorna avstår ofta från att anmäla till socialtjänsten då flickorna inte själva vill.

Sammantaget är myndigheternas agerande alltför passivt och splittrat. Det borde gå att använda befintliga lagar och andra instrument mer aktivt för att förändra flickans situation. Inte lägga så stort ansvar på barnet sjÄlvt. Den enskilde tjänstemannen som söker individuella lösningar behöver också mer stöd i form av tydligare riktlinjer och en ökad samverkan mellan myndigheter. Myndigheterna behöver formulera tydligare krav på familjerna för att säkra flickornas rättigheter att få utvecklas till självständiga individer i ett jämställt samhälle. Förutom ett skyddat boende behövs mycket mer förebyggande åtgärder. Det behövs också en ökad samverkan mellan kommunerna för att finna fler bostäder.

Förslag till åtgärder

Länsstyrelsen har endast haft en kort tid på sig att diskutera den sammanställda informationen och behöver mer tid för fördjupad analys och åtgärdsförslag. Utifrån den kunskap och de erfarenheter som tydliggjorts genom kartläggningen, lämnar Länsstyrelsen några förslag till åtgärder som bör genomföras skyndsamt:

Skyddat boende för länet

Vi tror att det är viktigt att bygga upp ett skyddat boende av hög kvalitet som omfattar hela länet för denna grupp flickor. De boendebaltern som finns idag är inte alltid helt lämpliga (t.ex. jourfamiljer och familjehem) eller inrättade för omyndiga flickor (t.ex. platser på kvinnojourer).

Det akut skyddade boendet ska främst fungera under en kortare tid medan man utreder flickans situation, sedan kan mer långsiktiga lösningar behövas. Vid en sådan kollektiv institution bör det finnas personal med kulturkännedom, riskbedömningskompetens, psykoterapeutisk och social kompetens. Det behöver också finnas många vuxna dygnet om av säkerhetsskäl.

Länsstyrelsen föreslår att regeringen anslår medel för ett sådant skyddat boende för hela länet, som Länsstyrelsen fördelar. Ett dylikt boende kan beräknas kosta runt 8 miljoner i uppbyggnad, därefter tillkommer löpande driftkostnader som kommunerna får betala. Flera organisationer i länet är intresserade av att bygga upp ett dylikt boende. Länsstyrelsen kan efter prövning ge tillstånd att bedriva verksamheten för lämplig organisation. Det bör också vara öppet för kommuner att söka dessa medel.

Länsstyrelsen föreslår att regeringen avsätter 8 miljoner kr för skapandet av ett skyddat boende i länet för unga utsatta flickor.

Projektbidrag

Flera projektidéer har inkommit från ideella organisationer rörande skyddat boende och andra förebyggande åtgärder. Som exempel kan nämnas ansökan från Svenska Islamska Samfundet för att skapa ett skyddat boende, utbildningsverksamhet och stöd till familjerna tillsammans med Ersta Härbärge, från Stiftelsen Stora Sköndal, telefonjouren Terrafem som vill skapa ett skyddat boende utifrån en tysk modell (Papataya), samt Orient Hälsan som vill arbeta med krisbehandling till utsatta flickor och deras familjer. Assyriska Ungdomsförbundet i Sverige vill bedriva ett brottsförebyggande jämställdhetsarbete, Mansjouren i Stockholm vill starta en föräldrautbildning för män med olika etnisk bakgrund ("Pappa till Pappa").

Även inom socialtjänst och skola finns det behov av utvecklingsarbete i dessa frågor. Till en del skulle behovet för socialtjänstens utvecklingsarbete kunna tillgodoses genom de projektmedel som nu fördelas av Länsstyrelsen, med en viss förändring av direktiven. Länsstyrelsen anser emellertid inte att detta är tillräckligt. Det behövs särskilda projektmedel som är öronmärkta för flickor i starkt patriarkala miljöer. Dessa medel ska kunna sökas av såväl socialtjänst och skolor som av olika ideella organisationer för utvecklingsinsatser för gruppen utsatta flickor från starkt patriarkala familjer. Det kan t.ex. gälla stödpersoner till flickorna, föräldrautbildningar, mötesplatser för unga flickor, informationsinsatser, utbildningsinsatser och nätverksbyggande mellan sakkunniga på området etc.

Länsstyrelsen föreslår att regeringen avsätter 10 miljoner kr till Länsstyrelsen att fördela till projektstöd för kommuner och ideella organisationer för att utveckla olika insatser för stöd till utsatta flickor från starkt patriarkala familjer.

Utbildningsinsatser

En gemensam utbildning för socialtjänst, polis, skola och ungdomsmottagningar bör anordnas snarast. En sådan efterfrågas av de nämnda institutionerna. En utgångspunkt för utbildningen kan vara Socialstyrelsens meddelandeblad 6:02 och det utbildningsmaterial regeringen håller på att ta fram. Utbildningen bör också innehålla riskbedömningsmodeller som polisen använder (SARA), samt information om trygghetsåtgärder m.m. Kvinnojourernas erfarenheter och kunskap bör tas tillvara i dessa utbildningar liksom olika forskningsresultat. Utbildningen bör utformas och anordnas inom ramen för Operation Kvinnofrid. Utbildningen bör leda till att handlingsprogram utformas för de olika myndigheterna

Handlingsprogram bör innehålla riktlinjer för hur skola, ungdomsmottagningar, socialtjänst och polis ska hantera ärenden som rör utsatta flickor i starkt patriarkala familjer. Alla de olika instanserna ska känna till vad de andra gör så att man kan informera flickorna korrekt om vad som händer när en anmälan till socialtjänsten eller polisen görs. Samverkan mellan de olika myndigheterna och kvinnojourerna bör förstärkas, t.ex. genom de redan befintliga samverkansgrupper kring kvinnomisshandel som redan finns i många kommuner. Detta bör vara en uppgift för Operation Kvinnofrid.

Länsstyrelsen föreslår att regeringen avsätter 1 miljon kr till Operation Kvinnofrid för utbildningsinsatser med syfte att öka kunskapen, få fram handlingsprogram och förstärka samverkan mellan myndigheter och ideella organisationer.

Informationsmaterial

Ett informationsmaterial riktat till flickorna bör utarbetas som upplyser om deras rättigheter och var de kan söka hjälp. Detta kan förmedlas till skolor, ungdomsmottagningar, barnavårdscentraler, mödravårdscentraler och till ideella organisationer m.fl.

Andra informationsinsatser bör riktas till familjerna och upplysa om föräldrars och barns rättigheter och skyldigheter enligt svensk lag och om svensk jämställdhetspolitik m.m. Här kan också informeras om föräldrautbildningar, kvinnojourer, mansjourer, var vuxna kan söka hjälp hos myndigheter och ideella organisationer. Informationsmaterial kan finnas tillgängligt hos barnavårds- och mödravårdscentraler, ungdoms- och invandarmottagningar, socialtjänsten, polisen och skolan, SFI-anordnare samt delas ut till nyanlända flyktingar och anhöriga m.fl.

Ett tredje informationsmaterial bör rikta sig mot myndigheter som möter utsatta flickor. Materialet bör innehålla information om problemets karaktär, handlingsprogram och hänvisning till instanser med expertkunskap. Informationsmaterialet och utbildningsinsatserna bör också kunna användas i grundutbildningarna för socialtjänst och polis.

Länsstyrelsen föreslår att regeringen avsätter 1 miljon kr för Operation Kvinnofrid för sådana informationsinsatser.

Dessutom föreslår Länsstyrelsen att följande åtgärder kommer till stånd;

Skyddat boende för hela landet

För de svårast hotade unga flickorna är det ofta nödvändigt med byte av bostadsort och ett starkt skydd. Ett kompletterande alternativ är därför att skapa ett kollektivt akut skyddat boende för hela landet där flickor från olika kommuner kan bo och där man kan garantera ett fullgott skydd samt bygga upp den övriga kompetens som behövs. Länsstyrelserna i Stockholms, Västra Götalands och Skånes län föreslår att regeringen ger Statens Institutionsstyrelse (SIS) i uppdrag att se över möjligheten att i statlig regi utveckla en institution för utsatta flickor från hela landet.

Kommunalt samarbete om bostäder

Länsstyrelsen har vädjat till kommunerna att försöka få fram fler lägenheter för kvinnojourernas verksamhet, för utslussning av kvinnor samt för skyddat boende för unga flickor. Tretton kommuner har svarat på landshövdingens brev. Flera har vidtagit åtgärder för att försöka få fram nya lägenheter för utsatta kvinnor och är intresserade av att utveckla ett mellankommunalt samarbete i denna fråga. Stockholms stad gjorde 2001 en förfrågan om att bygga upp en länsövergripande gemensam förtursförmedling av bostäder för våldsutsatta kvinnor. Då var endast fyra kommuner beredda att ställa lägenheter till förfogande varför Stockholms stad i april 2002 beslöt att inte gå vidare med frågan.

Länsstyrelsen gör emellertid bedömningen att intresset är växande. Nyligen har flera privata fastighetsägare ringt till Länsstyrelsen för att erbjuda bostäder och efterlyst en gemensam anmälningssentral. Länsstyrelsen föreslår att frågan tas upp på nytt i höst och att samarbetsformer utvecklas tillsammans med Stockholm stads Bostadsförmedling.

Kristeam

Ett mobilt ”kristeam” med samlade expertkunskaper efterfrågas, som ska kunna hjälpa socialtjänst, polis och skola med lämpliga metoder eller åtgärder för att arbeta med utsatta flickor och deras familjer. Denna expertgrupp bör kunna knytas till en länsgemensam institution för skyddat boende men också kunna hjälpa andra kommuner/stadsdelar där så önskas.

Föräldrautbildningsinsatser

Föräldrautbildningsinsatser bör komma till stånd. De kan hållas av studieförbund, invandrarföreningar, föräldraföreningar, mödravårds- eller barnavårdscentraler, ungdomsmottagningar, mansjourer, Svenska för Invandrare (SFI), Försäkringskassan m fl. Folkhälsoinstitutet har i uppdrag att ta fram ett sådant material.

Medel för larmpaket

Polisen bör få medel av Rikspolisstyrelsen för att larmpaketen ska utrustas med effektiva larmtelefoner.

Kartläggning

Socialtjänsten

Länsstyrelsen har genom två enkäter till socialtjänsten i länets kommuner och stadsdelsförvaltningarna inom Stockholms stad, undersökt i vilken omfattning socialtjänsten möter flickor utsatta för starkt patriarkala värderingar, samt om man anser att det finns behov av ett skyddat boende. Enkätresultaten ger en bild av läget i länet, men är inte helt tillförlitlig statistiskt sett. Det har varit svårt för socialtjänsten att samla den efterfrågade informationen, eftersom ärendena fördelas på olika enheter och det inte finns någon samlad statistik. Rapporten visar dock att det finns fler utsatta flickor än vi inledningsvis antog och den visar också hur socialtjänsten arbetar idag och vad man efterfrågar för framtiden.

Länsstyrelsens två enkäter gällde dels flickor under 18 år, dels unga kvinnor mellan 18-25 år. Denna uppdelning har gjorts på grund av att hanteringen av ärenden är olika beroende på om flickan är omyndig eller myndig.

Enligt enkäterna är det runt 160 flickor under 25 år som socialtjänsten har haft kontakt med under år 2001, på grund av hot om våld eller våld riktat mot flickorna/kvinnorna själva från någon i deras ursprungsfamilj eller släkt. Av dessa är det drygt 100 flickor under 18 år och drygt 50 flickor i åldern 18-25 år.

Under år 2001 var det 4 % av flickorna (4 stycken) under 18 år som har fått skyddat boende där socialtjänsten beslutade att vistelseorten inte fick meddelas till föräldrar eller vårdnadshavare. Under samma period har socialtjänsten gjort polisanmälningar rörande brott mot underåriga i 19 % av fallen (19 stycken).

Det är svårt att få en entydig bild av den geografiska spridningen av utsatta flickor inom länet.

Sammanfattning av enkät om utsatta flickor under 18 år

Sammanlagt har 31 kommuner/stadsdelar av 50 tillfrågade svarat på enkäten riktad till socialtjänsten, om utsatta flickor som är under 18 år i patriarkala familjer.

Situationen under 2001

Sammanlagt har socialtjänsten tagit emot 103 anmälningar/ansökningar under år 2001 angående flickor under 18 år där orsaken varit hot om våld eller våld riktat mot flickorna själva från någon i deras familj eller släkt.

Rinkeby och Kista stadsdelsförvaltning har haft ett större antal anmälningar/ansökningar än de övriga kommunerna/stadsdelsförvaltningarna. Samtidigt finns ett stort antal kommuner/stadsdelar som har haft en liknande tillströmning av flickor.

Rinkeby hade totalt 19 fall och Kista hade 15 fall.

De områden som har tagit emot mellan 5–9 ansökningar/anmälningar är Järfälla, Sigtuna, Enskede/Årsta, Vantör och Värmdö.

Kommuner/stadsdelar som haft mellan 1-4 ansökningar/anmälningar är Botkyrka, Haninge, Huddinge/Vårby, Sickla/Älta, Norrtälje, Solna, Sollentuna, Kungsholmen, Spånga/Tensta, Skarpnäck, Farsta, Liljeholmen, Hägersten, Södertälje, Tyresö och Täby.

De som har rapporterat att det inte har haft några ansökningar/anmälningar är; Flemingsberg/Huddinge, Lidingö, Nacka, Norrmalm, Östermalm, Bromma, Katarina-Sofia, Älvsjö, och Upplands-Bro.

Socialtjänsten har sammanlagt inlett utredningar i 91 fall under år 2001. Det kan konstateras att utredningar inleds i en majoritet av fallen inom samtliga kommuner och stadsdelsförvaltningar.

I sammanlagt ungefär åtta fall har socialtjänsten under år 2001 gjort en förhandsbedömning som inte resulterade i utredning. Socialtjänsten framhåller att i de flesta fall inleder de en utredning.

19 polisanmälningar har gjorts rörande brott mot underåriga från socialtjänstens sida under år 2001. I vissa fall har polisen redan varit inkopplad genom att andra har polisanmält.

Socialtjänsten har i 13 fall omhändertagit flickan enligt § 6 LVU under år 2001². Detta är 13 % av totala antalet flickor som socialtjänsten gjort en ansökan/anmälan om.

Det gjordes åtta ansökningar till länsrätten under år 2001 med anledning av denna typ av problematik.

Sammanlagt har fyra flickor behövt skyddas med stöd av § 14 LVU under år 2001³. Det är en mycket liten del av alla flickor som socialtjänsten kommer i kontakt med, som får detta starka skydd. Det svårt att svara på varför det är så få.

Situationen idag

Socialtjänsten har idag insatser för sammanlagt 55 flickor med de här problemen. Spridningen av flickorna i länet liknar den för år 2001 dock med vissa skillnader.

Flest antal fall har Rinkeby med tio, därefter kommer Södertälje med sex, Spånga/Tensta med fem ärenden. De som har mellan 1-4 fall vardera är Botkyrka, Haninge, Vårby/Huddinge, Järfälla, Norrtälje, Sigtuna, Kungsholmen, Kista, Enskede/Årsta, Skarpnäck, Vantör, Hägersten, Tyresö, Täby och Värmdö.

De som inte har insatser för någon flicka idag är; Flemingsberg/Huddinge, Lidingö, Nacka, Sickla/Älta, Solna, Sollentuna, Norrmalm, Östermalm, Bromma, Katarina-Sofia, Farsta, Liljeholmen, Älvsjö och Upplands-Bro.

Mörkertalet

En tredjedel av de svarande inom socialtjänsten tror att problemet är större än det antal flickor de kommer i kontakt med. Det framförs dels att skolan ser många förtryckta flickor med minimal frihet, dels att det troligen är många som inte gör uppror mot sina familjer/släktingar

² Enligt § 6 LVU har socialnämnden möjlighet att omedelbart fatta besluta om omhändertagande, när det finns en påtaglig risk för att en underårigs hälsa och utveckling allvarligt kan skadas. I samband med ett beslut enligt § 6 LVU kan den unge placeras i lämpligt boende av någon form (Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga).

³ Enligt § 14 LVU kan socialnämnden fatta beslut om att den unges vistelseort inte ska röjas för föräldrar eller vårdnadshavare eller besluta hur umgänget med föräldrar och vårdnadshavare ska se ut.

och som inte kommer till socialtjänstens kännedom på grund av familjens stränga förhållningssätt.

Vissa menar att det är svårt att göra en uppskattning av hur situationen ser ut.

De som tror att mörkertalet är litet är de som har haft få eller inga anmälningar/ansökningar från utsatta flickor.

Svårigheter under utredningstiden

Socialtjänsten stöter på en mängd olika problem under utredningstiden. Många inom socialtjänsten upplever att hotbilden är svårbedömd, vilket gör det komplicerat att göra riskbedömningar och svårt att bedöma vårdbehovet för flickan. Det finns behov av metoder och metodutveckling på det här området. Många inom socialtjänsten känner att de saknar ”kulturell kompetens”, vilket är viktigt på detta område när det handlar om att göra riskbedömningar. Socialtjänsten frågar sig om en total brytning med familjen är nödvändig.

Socialtjänsten möter ofta förnekande föräldrar som hävdar att flickan ljuger, vilket leder till att ord står mot ord och bevissvårigheter i länsrätten. Det framförs också hot från familjens sida om att skicka flickan utomlands eller hot om total uteslutning från familjen, vilket kan leda till att flickan inte står fast vid sin information. Det är en stor börda för flickan att gå emot sina föräldrar och släktingar.

Socialtjänsten har också svårigheter att placera flickan.

Socialtjänsten framhåller att det finns kulturella och språkliga svårigheter samt en generell misstänksamhet mot myndigheter från både flickan och familjen. Familjerna har ofta en stor okunnighet om det svenska samhället och socialtjänsten har bristande kunskaper om familjernas etniska/kulturella bakgrund. Detta kan innebära att familjerna och socialtjänsten definierar ”barnets behov” och ”barnets bästa” på olika sätt, vilket blir problematiskt framhåller socialtjänsten. Samarbetssvårigheter med föräldrarna förekommer. I synnerhet har socialtjänsten svårigheter att tala med fadern och andra manliga släktingar.

Socialtjänstens insatser

Socialtjänsten erbjuder flickorna, eller deras familjer, en rad olika insatser beroende på behovet. I fråga om flickans boende består alternativen främst av jourplacering, familjehemsplacering, olika former av skyddat boende på institution (t.ex. HVB-hem) eller familjehem och skyddad adress med stöd av LVU.

Flickan får råd och stöd från socialsekreteraren. Ytterligare stöd kan flickan få genom en speciell kontaktperson. I terapeutiskt syfte kan hjälp fås genom PBU (BUP), annan familjeterapi/samtal och annat stöd genom samtalskontakt med sakkunnig, samt hjälp från öppenvården. Vidare arbetar man inom socialtjänsten med nätverksmöten, samt i familjen genom egna insatser - ”familjeteam”. Det kan också vara aktuellt med resursskoleplacering eller skolbyte.

Insatser som varit verksamma i dessa typer av fall anges vara; jourplacering, familjehemsplacering, olika former av skyddat boende genom institutionsplacering (t.ex. HVB-hem) och öppenvård. Vidare har olika sorters familjearbete varit viktigt, att man får en snabb kontakt med familjen samt medling/samtal mellan flickan och någon från familjen/släkten, familjeterapi/samtal, samarbetssamtal och nätverksmöten med familj, släkt, präster, imam m.fl. Vidare har råd och stöd samt information om det svenska samhället varit insatser man använt sig av inom socialtjänsten.

Vad anser socialtjänsten saknas

Socialtjänsten upplever att det saknas kulturkompetens, metoder och metodutveckling i deras arbete med den här typen av problem. Dessa kunskaper behövs för att göra riskbedömningar. Det behövs också utbildning för att lättare förstå flickans situation, samt en handlingsplan för hantering av dessa frågor. Vidare anser man att föräldraperspektivet och den kulturella förståelsen ibland tar över, vilket innebär att flickans utsatta situation inte tas på allvar. Det är också viktigt att kunna särskilja tonårsfrigörelsen och rent förtryck från de vuxna.

Det som ytterligare saknas är förebyggande insatser i form av attitydpåverkande arbete med familjer med "patriarkala värderingar", t.ex. föräldrautbildningar. Många av föräldrarna lever i ett utanförskap både i fråga om arbete och språk och saknar kunskap om det svenska samhällets värdegrunder.

Vad som mer saknas enligt socialtjänsten är ett skyddat boende, kontaktfamiljer och en mottagning där resurser finns samlade. Det behövs också fler män inom socialtjänsten (som bl.a. kan arbeta med männen) samt fler handläggare med invandrabakgrund.

Ett akut skyddat boende

Ungefär hälften av de svarande (16 av 31 svarande) tycker att det behövs ett akut skyddat boende. Detta kan vara ett komplement till det skydd som finns idag (se ovan).

Det framhålls dock att denna grupp flickor inte ska särbehandlas utan att ett ungdomsboende för akuta ärenden behövs för alla ungdomar. Boendet får inte bli långvarigt då flickorna behöver sina vänner och sin skola. Det krävs också personal med mycket kunskap som kan stötta flickorna. Det framhålls att detta boende är för ett fåtal fall där hotbilden är mycket stor. Vidare framhåller flera att ett skyddat boende som sker i samverkan mellan flera kommuner vore bra. Ett annat kompletterande alternativ är att storstadsregionerna organiserar en samverkan så att flickor från Stockholm kan flytta till Göteborg och vice versa.

Tre svarande menade att antalet kända fall är så få att det inte finns ett speciellt behov eller att det är svårt att få ett skyddat boende att fungera i en liten kommun. Det fanns också tre svarande som ansåg att man kunde skydda flickorna med de resurser som finns idag genom t.ex. jourplacering. Men av dem ansåg ändå en att ett skyddat boende i samverkan med andra kommuner kunde vara ett alternativ och påpekade att man inte hade haft erfarenhet av dödshot.

Övriga kommentarer

Utöver de specifika frågor som socialtjänsten svarade på så framfördes synpunkten att det behöver skapas möten mellan olika aktörer för att diskutera dessa frågor samt att arbetet med attitydförändringar bör föras på olika plan t.ex. i skolan och invandrarföreningar.

Ett förslag som framförs är att det vore spännande att ta fram goda exempel från andra förvaltningar där man lyckats i något ärende.

Pojkarnas situation i dessa familjer bör också uppmärksammas, dels för att förhindra att det "patriarkala arvet" förs vidare och dels för att det också finns pojkar som utsätts för förtryck och våld.

Sammanfattning av enkät om utsatta unga kvinnor mellan 18-25 år

Sammanlagt har 27 kommuner/stadsdelar av de 50 tillfrågade svarat på enkäten riktade till socialtjänsten angående utsatta unga kvinnor 18-25 år i patriarkala familjer.

Som tidigare nämnts har det varit svårt för socialtjänsten att insamla den efterfrågade informationen, då det inte funnits någon samlad statistik. Det gäller speciellt för denna enkät som gäller de äldre flickorna då dessa ärenden är utspridda i högre grad mellan olika enheter inom socialtjänsten. Detta gör att det kan antas vara ett större bortfall.

Situationen under 2001

Sammanlagt har socialtjänsten redovisat kontakt med 54 unga kvinnor i åldern 18-25 år under år 2001 där orsaken varit hot om våld eller våld riktat mot kvinnorna själva från någon i deras ursprungsfamilj eller släkt.

I denna enkät ser fördelningen ut på följande sätt. Sigtuna kommun har haft kontakt med 13 flickor och stadsdelsförvaltningarna Kista och Farsta har haft kontakt med åtta flickor vardera. Kommuner/stadsdelar som haft kontakt med mellan 1-4 flickor är Botkyrka, Huddinge/Vårby, Järfälla, Nacka, Kungsholmen, Bromma, Maria-Gamla stan, Enskede/Årsta, Liljeholmen, Vantör, Sundbyberg, Täby, Upplands-Bro och Värmdö. De som har rapporterat att de inte har haft kontakt med någon flicka är; Lidingö, Norrtälje, Solna, Norrmalm, Östermalm, Katarina-Sofia, Skarpnäck, Älvsjö, Hägersten och Tyresö.

Situationen idag

Socialtjänsten har redovisat att man idag har kontakt med 34 unga kvinnor. Fördelningen av flickorna geografiskt är liknande mellan de olika områdena som för år 2001.

Sigtuna kommun och stadsdelsförvaltningen Kista har båda kontakt med vardera sju flickor. Botkyrka, Huddinge, Järfälla, Kungsholmen, Bromma, Maria-Gamla stan, Enskede/Årsta, Farsta, Liljeholmen, Upplandsbro och Värmdö har kontakt mellan 1-4 flickor vardera. De som inte har kontakt med någon flicka idag är; Lidingö, Nacka, Norrtälje, Solna, Norrmalm, Östermalm, Katarina-Sofia, Skarpnäck, Älvsjö, Sundbyberg, Tyresö och Täby.

Mörkertalet

Många inom socialtjänsten uppger att det är svårt att uppskatta mörkertalet inom respektive kommun/stadsdel. En del säger dock att mörkertalet troligen är stort och att det bara är toppen på ett isberg. Inom andra kommuner/stadsdelar där det inte finns stora invandrargrupper tror man inte att problemet är så stort.

Socialtjänstens insatser

Socialtjänsten har i det akuta skedet kunnat erbjuda dessa olika typer av boenden; jourboenden av olika slag, skyddat boende men även akut boende, familjehem och egen jourlägenhet. Flickan kan också erbjudas läkarvård, terapi, stödsamtal och samarbetsamtal. Nätverksarbete är något som används av socialtjänsten. Vidare hjälper socialtjänsten till med myndighetskontakter, feriearbete under sommaren, hjälp med ansökan om skyddad identitet, förtur till lägenhet, och samarbete med polisen. Även insatser som ekonomiskt bistånd, t.ex. försörjningsstöd för att kunna flytta hemifrån, erbjuds för en kortare tid och annat individuellt utformat stöd.

Mer långsiktiga åtgärder är krissamtal för att försöka lösa problemen med faderns/familjens förtryck och hot mot flickan, men även större nätverksmöten där fler släktingar och

professionella deltagit. Vidare erbjuds flickan egen stödkontakt, hjälp att hitta rätt samtalskontakt och terapi. Långsiktiga insatser som erbjuds kan också vara permanent boende, bostadsförtur, stöd och hjälp att flytta och hitta boende på annan ort, skyddad identitet samt kontaktperson.

På frågan om vilka insatser som är verksamma för denna problematik inom socialtjänsten påpekas att varje ärende är unikt, vilket innebär att lösningarna anpassas efter flickans behov.

Skyddat boende eller jourboende av något slag är alltid nödvändigt. Det behövs dock även stöd till flickan samt kontakt med familjen under skyddade former om inte hotet är allt för allvarligt. Vidare har det även varit aktuellt med bostadsförtur och lägenhetsbyte. Det som också blir aktuellt i de allvarliga fallen är skyddad identitet och ekonomisk hjälp att etablera sig på annan ort. Vidare har insatser som stödsamtal och krissamtal, familjebehandling, terapi samt stöd och kontakt med olika ideella organisationer varit verksamma.

Socialtjänsten anser att det förebyggandet arbetet är det viktigaste samt att frågan uppmärksammas i integrationsarbetet, vilket kan ske bland annat i kontakt med ideella organisationer.

Vad anser socialtjänsten saknas

Socialtjänsten tar upp en mängd olika insatser som saknas för att hjälpa flickorna på bästa sätt. Det som betonas mest är behovet av vanliga bostäder, vilket kan vara både med och utan skyddad adress, skyddat boende, kvinnojourer i länet och boende utanför kommunen. Det handlar alltså om boende både på kort och lång sikt.

Det handlar vidare om bristen på ekonomiska resurser, vilket hänger samman med behovet av tid och personal för att stötta dessa flickor.

Många framhåller att det är bristen på kulturkompetens och kunskap i invandrarfrågor, vilket följer av bristen på kontinuerlig utbildning inom socialtjänsten. Det efterfrågas kunskap om hur handläggaren ska kunna tillgodose släktingar eller närståendes krav på information samt hur ska man kunna samarbeta med hotfulla och anklagande släktingar?

Man saknar metoder och insatser för att utveckla mer kunskap om hur man ska arbeta förebyggande. Det behövs konkreta och handfasta hjälpinsatser. Vidare behövs självhjälpgrupper och samarbete mellan berörda myndigheter.

Ett akut skyddat boende

16 av 27 svarande anser att det behövs ett akut skyddat boende för den här gruppen flickor, men att det ska ske i samverkan mellan flera kommuner och inte vara placerat i den egna kommunens närområde.

Det påpekas att gruppen inte ska särbehandlas – att skyddat boende behövs för alla utsatta. Det påpekas också att det behövs permanenta lösningar, efter den mest akuta perioden.

Tre svarande menar att nuvarande krislägenheter och familjehem täcker eventuella behov och att det redan finns akut skyddat boende genom t.ex. kvinnojourer. Två svarande menar att behovet sällan uppkommer, men en framhåller att kvinnojouren i kommunen är i behov av större lokal.

Ansvarig enhet och kontakt med ideella organisationer

Vilken enhet inom socialtjänsten som ansvarar för stöd till dessa unga kvinnor varierar mellan olika förvaltningar beroende på hur den är organiserad. Det beror också på flickans ålder och vilken typ av problem hon söker för när hon tar kontakt med socialtjänsten. Det kan vara alltifrån familjegruppen eller mottagningsenheten/gruppen, ekonomiska sektionen, vuxenenheten, utredningsenheten, psykosocialenheten, bidragsenheten och barn- och ungdomsgruppen eller liknande.

Socialtjänsten har utifrån arbetet med utsatta flickor haft kontakt med olika ideella organisationer, främst har det varit kvinnojourer (t.ex. Systerjouren Somaya och Terrafem) samt Brottsofferjouren. Andra ideella organisationer som enstaka socialförvaltningar haft kontakt med är; Iranska kvinnors värn, Kvinnors nätverk, Unga Kvinnors Värn och Rädda Barnen. Tre socialtjänster har också haft kontakt med trossamfunden.

Övriga kommentarer

Det framhålls av flera, t.ex. Botkyrka kommun, att bostadssituationen är ett stort problem i Storstockholm. Socialtjänsten har svårigheter att hitta någon boendeform för utsatta flickor. Botvids gymnasium kontakter ofta socialtjänsten angående ungdomar, både flickor och pojkar, som av olika skäl inte vill bo kvar hemma. Socialtjänsten har i flera år försökt ordna ett ”studentboende” för gymnasister från 18 år, för att undvika att de avbryter sina studier på grund av olika slags relationsproblem i hemmen.

Det framförs också att situationen är omöjlig då det behövs mer förebyggande arbete. Socialtjänsten träffar dessa kvinnor för sent då de t.ex. redan är bortgifta. Det är viktigt att också satsa på att nå männen i det förebyggandet arbetet.

Eftersom det kan vara ekonomiskt svårt för varje kommun att organisera en egen verksamhet med skyddat boende finns det behov av ett gemensamt skyddat boende i länet.

Många flickor/kvinnor önskar dock främst rådgivning och vill inte ha vidare hjälp, vilket kan tolkas som tecken på komplexiteten i dessa ärenden. Det framförs att ”det finns inga enkla lösningar”. Några avböjer vidare hjälp när de inte kan få ett eget boende, andra vågar inte gå vidare av rädsla.

Det påpekas att man även mött två unga kvinnor från svenska familjer som blivit hotade av sina pappor.

Polismyndigheten

Polismyndigheten i Stockholms län fick en förfrågan från Länsstyrelsen angående arbetet med utsatta flickor i patriarkala familjer. Polismästarna i länets åtta polismästardistrikt informerades om landshövdingens uppdrag och samtliga distrikt besvarade ett antal frågor.

Statistik inom polisen

Polisens statistik- och analyskontor har fått förfrågan angående statistik och eventuella problem med den när det gäller rena polisanmälningar i det datasystem som ska hantera anmälningar. Statistik- och analyskontoret anför att det inte är möjligt att ta fram statistik angående polisanmälningar utifrån relationen mellan den misstänkte och målsägande såvida det inte skrivits i anmälningens fritext. Det går alltså inte att få fram statistik om

familjerelaterat våld utan att läsa anmälningar. Det är vidare inte säkert att relationen framgår i alla anmälningar, vilket leder till att det blir mer eller mindre omöjligt att svara på dessa frågor.

Uppskattning av antalet utsatta flickor

Inom polisen tycker man generellt att det är svårt att uppskatta storleken på problemet med unga flickor som utsätts för hot om våld eller våld från någon i deras ursprungsfamilj eller släkt. Problembilden är så komplex i sig själv att det kan vara svårt att veta vad som är den faktiska verkligheten framhåller man inom polismästardistriktet. Under år 2001 har Söderorts polismästardistrikt identifierat 13 ärenden och Nacka polismästardistrikt tre ärenden. Det framgår inte hur situationen ser ut i de övriga polismästardistriktet.

Det anses som troligt att problemen är större inom de områden som är invandrartäta. De ärenden som tagits upp ovan har dock varit utbredda geografiskt inom respektive distrikt.

Polisens möte med flickan

Polisen möter dessa flickor i akuta ärenden t.ex. vid uttryckningar till bostäder när det anmälts bråk, vid anmälningsupptagning, under själva brottsutredningen på kriminalroteln samt vid kontakt med socialtjänst, skolkurator/psykolog eller någon ideell organisation.

Svårigheter polisen möter i ärendena

Svårigheter som polisen möter i dessa ärenden är att flickorna ofta är minderåriga, de känner oro för vad familjen ska säga och hur den ska reagera när anmälan gjorts. Vidare kan svårigheter uppstå när övriga familjemedlemmar inte vågar berätta vad som skett och/eller stödja flickans berättelse. Ofta står ord mot ord, vilket blir ett problem utredningsmässigt sett. Dessa flickor vill inte att föräldrarna ska kontaktas när de utsatts för sexuella brott. Flickorna är rädda för att föräldrarna kommer att göra dem illa alternativt skicka dem utomlands. Vad som vidare är viktigt i mötet mellan polisen och flickorna, är att det skapas ett förtroende så att flickan kan känna tillit och trygghet för att våga berätta. Det ställer stora krav på polisen och samverkan med andra myndigheter.

Polisens insatser idag

Insatser som erbjudits flickorna/familjerna från polisens sida har varit brottsofferstöd genom samtal, rådgivning, information och hjälp med kontakter med andra myndigheter och ideella organisationer. Dessutom används trygghetspaket och personskydd. Flickorna behöver mycket stöd och i vissa fall akut skydd.

Samverkan har funnits sedan länge med socialtjänsten, hälso- och sjukvården, kvinnojourer, brottsofferjourer m.fl. I fråga om utredningsärenden samverkar polisen med kuratorer och psykologer, stadsdelsnämnder, skattemyndigheten, advokater och målsägandebiträden m.fl. Vidare sker samarbete mellan de olika polismästardistriktet.

Insatser som saknas inom polisen

Utredningsmässigt finns inga brister eller hinder juridiskt sett. Trygghetspaketen är dock av låg kvalitet och det finns ingen fungerande larmtelefon.

Samhällets skydd för den utsatta flickan måste vara helt klarlagt. Det får inte finnas några tvivel hos flickan eller hennes familj om att samhället ska och kan skydda henne. Att som

15-åring bryta kontakten med föräldrar och syskon försätter dessa flickor i en oerhört svårt situation. Hur ska flickan skyddas och vems är ansvaret? Det kan vara svårt att hålla ett omyndigt barn dolt för sina föräldrar framhåller polisen.

Det behövs en ordentlig attitydförändring inom polismyndigheten och andra myndigheter som kommer i kontakt med dessa flickor och deras familjer. Ökad kunskap och utvecklat samarbete mellan myndigheter och ideella organisationer skulle förbättra möjligheterna att arbeta med dessa ärenden och skulle ge bättre utredningsresultat. Inom Söderorts polismästardistrikt ska man ta fram en åtgärdsplan för dessa ärenden och där ska ansvar och roller klargöras mellan socialtjänsten och polis. Vidare bör också professionell medicinsk och psykologisk vård initieras i ett tidigt skede.

Polisen har i allmänhet inte tillräckligt med kunskap. Det finns därför ett behov av utbildning om olika religioner, kulturer och traditioner för att kunna förstå de bakomliggande orsakerna till denna typ av brott. Önskvärt är också att utbildningen följs upp kontinuerligt samt att man får ta del av de utsattas erfarenheter.

Ett akut skyddat boende

Polismyndigheten anser att finns ett behov av ett akut skyddat boende, men också möjlighet för boende på längre sikt. I de fall där det funnits skyddat boende anser man att denna boendeform behöver utvecklas. Vidare kan en nationell samverkan behövas för att lösa boendefrågan i de mest komplicerade fallen.

Ideella organisationer

Kvinnojourer och tjejjourer

Antal kvinnojourer och tjejjourer samt antal platser

I Stockholms län finns 19 kvinnojourer samt två stiftelser med boende för utsatta kvinnor samt sju tjejjourer. I Stockholms stad finns Alla Kvinnors Hus (kvinno- och tjejjour), Terrafem (en telefonjour med 20 språk), tjejjouren FRIZONEN, Stockholms tjejjour och Systerjouren Somaya (kvinno- och tjejjour). Brottsofferjourerna tar också i varierande grad emot misshandlade kvinnor. Vidare har stiftelserna Ersta Härbärge och Unga Kvinnors Värn skyddat boende för utsatta kvinnor (se bilaga 6).

Det är totalt 23 kommuner som har kvinnojourer eller tillgång till kvinnojour i samarbete med andra kommuner. Det är endast tre kommuner som inte har egna kvinnojourer; Nynäshamn, Upplands Bro och Vaxholm, men de samarbetar med andra kommuners kvinnojourer eller har aktiva samverkansgrupper.

Idag finns det totalt cirka 75 platser i länet för boende på kvinnojourer och stiftelser specifikt för misshandlade kvinnor och deras barn. I sommar tillkommer det sex platser. Jourerna har ofta platsbrist och får neka kvinnor eller unga flickor boende. Vid akuta situationer så kan flera kvinnor få dela rum.

Förutom kvinnojourerna finns också i kommunal regi olika former av stöd och boende till flickor/kvinnor utsatta för fysiskt och psykiskt våld. Det kan nämnas att Kriscentrum för

kvinnor som drivs av Stockholms stad, har ett eget hus med skyddat boende med tio platser. Se vidare bilaga 6.

Ett hem för vård och boende inom Stockholms stad, KRUTON, har nyligen omstrukturerats för att möta behovet hos utsatta flickor i åldrarna 13-20 år. På KRUTON arbetade man tidigare med en annan målgrupp och personalen består av både män och kvinnor. Det finns plats för åtta flickor, i första hand från Stockholms stad, men i mån av plats även för flickor från kranskommunerna.

Hjälp till unga flickor

Kvinnojourerna/tjejjourerna får telefonsamtal och hjälper främst flickor över 18 år. Ungefär 15 jourer har haft kontakt med och hjälpt utsatta flickor i olika situationer. Tre jourer har uppgett att de inte har haft någon kontakt med utsatta flickor.

Flickor över 18 år erbjuds att bo i kvinnojourens skyddade boende, men på grund av bostadsbristen blir det senare problem med att hitta ett permanent boende för dem. Dessa flickor kräver dock mer omhändertagande än äldre kvinnor och kvinnojourerna har inte resurser att sköta om detta. Man tar inte emot omyndiga flickor eftersom antingen föräldrarna eller socialtjänsten har ansvar för dem. De kräver också större omvårdnadsinsatser än vad kvinnojourerna kan ställa upp med. Generellt anser kvinnojourerna att förebyggande insatser behövas för att hjälpa utsatta flickor.

Tjejjourerna, som vänder sig speciellt till unga flickor, har telefonjourer och annan kontakt med flickorna. Tjejjourerna ger flickorna stöd och hjälp av olika slag. Oftast bedriver tjejjourerna sin verksamhet på en kvinnojour, men har inget eget skyddat boende.

Systerjouren Somaya har under år 2001 identifierat 182 kvinnliga brottsoffer. I Somayas tjejjour har man haft kontakt med 91 flickor under år 2001. Problem har enligt Systerjouren Somaya varit hedersmordsrelaterade och misshandel - nio stycken; hot om eller bortgifta - nio stycken; skyddat boende i landet - åtta stycken; svåra generationsmotsättningar, ofta misshandel - 63 stycken. Tjejjouren blev under veckan efter mordet på Fadime Sahindal nedringd av flickor som behövde hjälp och stöd. Många flickor ringer till jouren men vågar inte komma dit personligen.

Skyddat boende för unga flickor

Det finns olika syn bland kvinnojourerna på hur man ska arbeta med utsatta flickor och se på frågan om ett skyddat boende. Det finns tveksamheter i fråga om vad som är den bästa lösningen.

Sveriges Kvinnojourers Riksförbund, SKR, och Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige, ROKS, anser inte att ett akut skyddat boende enbart för utsatta flickor från starkt patriarkala familjer är någon bra lösning. Det som behövs är långsiktiga åtgärder för att lösa frågan, då det i grunden handlar om integration. Samtidigt anser man att de flickor som utsätts för hot och våld måste hjälpas.

Fyra jourer tycker att man ska ha gemensamt skyddat boende för äldre och yngre kvinnor. Kvinnor och flickor kan då stötta varandra och utbyta erfarenheter. Detta kan i flickornas fall innebära att de får prata av sig med en vuxen kvinna, som en ersättning för deras mamma. Hemma har de kanske inte kunnat prata om dessa saker. Dessa jourer anser alltså inte att det behövs ett speciellt akut skyddat boende för just unga flickor, men menar att det behövs fler

kvinnojourer överlag och gärna fler kriscentrum som sköts kommunalt. Behov av mer resurser och fler bostäder framhålls av de allra flesta kvinnojourerna.

En jour tycker inte att ett skyddat boende är en bra lösning och två är tveksamma och tycker att det är svårt att ta ställning och betonar mer förebyggande åtgärder.

Några jourer är tveksamma till att ta emot unga utsatta flickor på kvinnojourerna eftersom man känner att det inte finns rätt kunskap och resurser och att man inte kan hjälpa flickorna på det sätt som de behöver.

Vidare framhålls att denna grupp unga flickor inte ska urskiljas, utan att det ska skapas ett boende för alla unga flickor. Det ses som problematiskt att man pekar ut en viss grupp flickor, vilket kan verka ytterligare stigmatiserande och marginaliserande av dem.

Merparten anser dock att det behövs ett skyddat boende utöver vad som finns idag. Det är åtta jourer som uppger att det behövs ett skyddat boende för utsatta flickor, vid akuta situationer och med kunnig personal dygnet runt. Det ger flickorna möjlighet att komma till en lugn och trygg miljö där de kan tänka över sin situation. Det påpekas dock att det är en komplicerad fråga och att det även behövs andra lösningar.

Ersta Härbärke och Systerjournen Somaya har länge skissat på idéer hur man kan hjälpa utsatta flickor. I första hand behövs ett akut skyddat boende, i steg två ett familjehem och steg tre är att jobba med de våldsamma männen/pojkarna. Terrafem har också fört fram idén om ett skyddat boende efter en modell i Tyskland (Papataya), som byggts upp genom ett samarbete mellan socialtjänsten och frivilligorganisationer.

Mansjourn och Manscentrum

Inom Stockholms län är det främst de ideella organisationerna Mansjourn och Manscentrum som arbetar med män med olika typer av problem (se vidare Bilaga 6).

Mansjourn i Stockholms län har under 2001 haft kontakt med 145 personer med utländsk bakgrund (16 % av alla hjälpsökande som vänder sig till mansjournen). Inom den gruppen har huvudorsaken till problem för de hjälpsökande ofta varit vårdnadskonflikt (70 %) och aggressivitet och våld (30 %). Mansjourn har nyligen ansökt om medel av Integrationsförvaltningen för ett pilotprojekt "Pappa till Pappa". Detta projekt syftar till uppbyggnad av stödverksamhet, där pappor som upplever sig segregerade från majoritetssamhället kan få stöd i ett nätverk.

Manscentrum i Stockholm har haft få kontakter med män som har problem relaterat till frågor om heder, kontroll av, hot och våld mot döttrar. Detta kan bero på att kontakten mellan män och Manscentrum bygger på frivillighet. De som kontaktar Manscentrum har motivation att bryta sitt mönster och är medvetna om sina problem. Manscentrum har dock många idéer och metodik för att jobba med dessa frågor. Manscentrum menar att i fråga om t.ex. hedersrelaterade problem handlar våldsproblematiken ofta om en väldigt osjälvständig man. På Manscentrum i Haninge har 20 % av dem som söker hjälp utomnordisk bakgrund. I de flesta fall har utfallet varit positivt där män som har "förlorat position i familjen/relationen" sökt hjälp. De har dock misslyckats i de fall då män sökt hjälp i tron att Manscentrum är en intresseorganisation för män och patriarkala system.

Andra ideella organisationer

Det finns många ideella organisationer som i sitt arbete möter utsatta flickor. De ideella organisationer som på olika sätt mött utsatta tjejer eller arbetar med områden som anknyter till detta presenteras närmare i bilaga 6. I bilaga 5 redovisas alla organisationer som Länsstyrelsen haft kontakt med under kartläggningen.

Rådslag

Länsstyrelsen har som en del i kartläggningen bjudit in till tre rådslag som delats upp utifrån olika arbets-/intresseområden. Representanter har bjudits in från; 1) ideella organisationer och myndigheter, 2) socialtjänsten och 3) högstadie- och gymnasieskolor samt ungdomsmottagningar. Rådslagen gav möjlighet att föra en dialog och diskutera direkt med representanter från de olika grupperna, vilka gav en djupare kunskap om problemen på området. Nedan presenteras sammanfattningar av de synpunkter som fram kom under de tre olika rådslagen.

Rådslag med ideella organisationer

Länsstyrelsen inbjöd den 22 april 2002 representanter för kvinno- och tjejjourer, mansjourer, föreningar som representerar olika grupper med utländsk bakgrund. Inbjudna var även forskare och vissa representanter från myndigheter, inklusive Operation Kvinnofrid, med erfarenhet av dessa frågor. Syftet med rådslaget var att ta del av deras erfarenheter och diskutera vilka insatser de tycker behövs för att hjälpa utsatta flickor. Följande synpunkter lämnades under rådslaget av de ideella organisationerna.

Kultur och icke-kultur

En uppfattning av övergripande karaktär är att denna fråga (om våld eller hot om våld riktat mot flickor) omvandlas till att handla om ”kultur” när det gäller flickor med utländsk bakgrund, vilket inte sker när det gäller ”svenska” flickor. Detta är en viktig synpunkt eftersom man måste undvika att tala om dessa frågor i generaliserande termer, som om det skulle gälla alla inom en eller flera olika grupper.

Ett skyddat boende

Det framförs samtidigt att det är skillnad på just dessa flickors problem och problem som andra svenska flickor kan ha. Denna problematik måste hanteras på ett annat sätt. Dessa flickor har inte rätt att leva som de själva vill, och flickorna måste kunna leva ett vanligt liv även om de är hotade.

Det påpekas att det är viktigt att det finns olika former av boende och olika sätt att lösa problemen på. Ett sätt är att ge flickan ett ombud och att man skapar ett kortsiktigt boende i samverkan med ideella organisationer. Det borde satsas på en mottagning med övernattningsmöjligheter, varifrån man kan slussa flickorna vidare till andra boenden. På längre sikt får man ordna med jourfamiljer eller annat boende.

Ett akut skyddat boende kan också skapas efter tysk modell (Papataya). I Tyskland har ett akut skyddat boende för kortare perioder skapats genom samarbete mellan ideella organisationer och myndigheter. Sedan har man skapat flera olika permanenta lösningar, t.ex. genom familjehem och kollektivt boende med personal. Vidare ingår också i samarbetet kontakt med flickans familj.

Definitionen av målgruppen

Det är tveksamt att göra en uppdelning av flickorna i över och under 18 år. Egentligen spelar åldern inte så stor roll för föräldrarnas inställning. En flicka som är över 20 år kan bo kvar hemma och vara kontrollerad. Även om flickan är myndig anser inte alltid familjen att hon är det.

Socialtjänstens arbete

Det framhålls att många av flickorna känner stor misstro mot myndigheter och de tar inte i första hand kontakt med socialtjänsten. I vissa fall tar flickorna inte heller kontakt med kvinnojourerna.

Det påpekas att socialtjänsten måste ha mer kunskap och förståelse för flickornas situation. Ett problem är att de inte blir trodda av socialtjänsten. Det viktigt att tänka på den stora bördan och det ansvar som läggs på flickan som måste stå fast vid sin berättelse, då hon riskerar att blir utesluten ur sin familj.

Socialtjänsten måste också lära sig att skilja mellan olika typer av fall, samma lösning fungerar inte för alla flickor. Flickorna har olika bakgrund och olika behov. Det är också viktigt att flickans familj inte får reda på var hon bor om det föreligger ett hot.

Det framförs att det är ett problem för socialtjänsten att de måste utreda innan de kan besluta något. Då kan det redan vara för sent för flickans del. Någon anser att socialtjänstlagen är ett för trubbigt redskap och är i vägen för socialtjänsten i deras arbete att hjälpa de utsatta flickorna. Socialtjänsten klarar inte heller av att lösa den långsiktiga boendefrågan.

Andra anser dock att det inte behövs någon lagändring utan det går att använda lagen som den ser ut idag. I dessa ärenden räcker det med att det finns en misstanke om att en minderårig far illa för att man ska kunna ingripa – det behövs inga bevis. Man måste lära sig skilja mellan brottsmål och civilrätt.

Samverkan

Samverkan mellan polisen, andra myndigheter och ideella organisationer är centralt framhåller representanter från Operation Kvinnofrid. Samverkan leder till att myndigheterna blir bättre och kunnigare. Bedömningar av hotbilder görs alltid utifrån egna kunskaper och attityder, därför är det viktigt med utbyte av erfarenheter och kunskap. Detta kan ske genom samverkan mellan myndigheter och ideella organisationer. Det behövs också utbildning för att lösa problem med fördomar. På polismyndigheten arbetar man utifrån Sara-modellen, som är en metod för riskbedömning i fråga om hotbilder. Modellen har fungerat väldigt bra.

Ideella organisationers roll

Ideella organisationer måste få en större roll i sammanhanget, framhålls det vidare, som t.ex. informatör till myndigheter. Ideella organisationer kan inte vara ett alternativ till myndigheter, utan en kompletterande resurs och ett medel mellan flickan och myndigheter.

Det betonas också att de ideella organisationerna inte ska vara ansvariga för att ta hand om boendet för utsatta flickor. Det är kommunernas ansvar. Genom de ideella organisationerna kan man få kontakt med flickorna, men det är socialtjänsten som ska ansvara för och ordna boendet.

Andra förebyggande insatser

Det poängteras att kunskapsbehovet är oändligt och att utbildning av myndighetspersonal inom t.ex. socialtjänsten är central. Det är problematiskt när det skett utbildning och personalen sedan byts ut, och ny utbildning behövs. Det är också viktigt med utbildning av skolans personal. Viss skolpersonal har kunskap, frågan är vad man gör med kunskapen. Vad ska man göra när flickornas självständighet begränsas?

Det är också viktigt att hjälpa föräldrarna i dessa familjer, t.ex. genom en föräldra-/familjerådgivning eller föräldraföreningar. Redan vid invandringstillfället bör man bemöta dessa familjer med information och utbildning.

Andra förebyggande åtgärder som tas upp är t.ex. sexualundervisning till alla vuxna i familjerna. Vidare är ungdomsmottagningar för alla flickor viktigt.

På det övergripande planet behövs ett generellt arbete med förändring av attityder och värderingar.

Rådslag med socialtjänsten

Den 3 juni höll Länsstyrelsen ett rådslag med representanter från socialtjänsten. På detta rådslag presenterades resultaten från de två enkäter som socialtjänsten svarat på, i syfte att få synpunkter på om resultatet stämmer överens med deras bild av problemet. Vidare var rådslaget ett bra forum för att diskutera vilka insatser som socialtjänsten uppfattar är de mest lämpliga och vad som i övrigt bör satsas på i arbetet med dessa frågor.

Mänskliga rättigheter

En övergripande synpunkt är att det inte handlar om västerländsk kultur mot någon annan kulturell bakgrund. Det handlar om mänskliga rättigheter, kvinnors och barns rättigheter.

Socialtjänstens roll

Det påpekas att socialtjänsten har hand om mycket komplicerade utredningar, samtidigt som man har stor personalomsättning och ung personal. Socialtjänsten menar själv att det ses som ett lågstatus yrke att arbeta inom socialtjänsten, samtidigt som man ska åstadkomma otroligt mycket.

De utsatta flickorna och lösningar

En representant för en stadsdelsförvaltning berättar om ett mycket komplicerat fall då socialtjänsten blev tvungen att tvångsplacera en flicka på en institution som drivs av Statens Institutionsstyrelse. Hon var förtryckt av familjen men samtidigt var hon rädd för att bryta med familjen. I vissa fall kan det vara svårt att skydda flickan i den omfattning som behövs. Det kan då krävas att hon måste kunna flytta från kommunen/stadsdelen. Det måste då finnas personal som kan hjälpa flickan dit hon flyttar.

Positiva erfarenheter från ett gymnasium innebar att en flicka inte behövde skiljas från sin familj. Skolans kurator samarbetade med en läkare med annan etnisk bakgrund och socialtjänsten, vilket innebar användandet av mycket diplomati samt klara och tydliga roller. Läkaren som hade förståelse både för flickan och familjen, pratade med familjen och förklarade det svenska samhällets krav. Kuratorn tog bara hand om kontakten med flickan. Läkaren fungerade som en brobyggare mellan föräldrarna och flickan.

En annan bra erfarenhet är att arbeta i team med t.ex. en handläggare med svensk bakgrund och en handläggare med utländsk bakgrund. Den ena handläggaren informerade om det svenska samhället och den andra pratade med familjen om deras värderingar och erfarenheter.

En annan fungerande metod är föräldracirklar med inriktning mot ”invandrarföreningar”, vilket leder till ökad förståelse.

Problem och vad som saknas

Ett problem som togs upp var att polisen har så mycket att göra att den inte hinner uträtta något under de fyra veckor som socialtjänsten har på sig att utreda.

Hierarkin inom socialförvaltningen är också ett problem påpekas det. Det är viktigt att ansvariga högre upp tar ställning i dessa frågor.

Det är de allra mest extrema fallen som är svåra att placera, för dem finns det idag inga bra alternativ i fråga om boende. Dessa flickor måste ha ett starkare skydd än vad t.ex. kan erbjudas inom det nya boendet som t.ex. KRUTON startat.

Attitydpåverkan handlar om att förändra värderingar vilket kan göras på en mängd olika sätt. Det föreslås att det bildas studiecirklar för föräldrar som behandlar t.ex. hur det är att vara tonårsförälder från mellanöstern i Sverige, flyktingguider till nyanlända med information om det svenska samhället samt etablerandet av ”faddrar” som hjälp för personer med utländsk bakgrund för att de lättare ska kunna bli en del av svenska samhället.

Det påpekas vidare att bostadssituationen och integrationen i sin helhet gör problemet ännu större och värre.

Det påpekas också att egentligen är det inte flickorna som ska behöva gömmas undan. Det borde vara männen som hotar som man ska ta tag i. Ett sådant försök görs i Norrtälje där en resurs inom socialtjänsten avdelas för att ta kontakt med mannen omedelbart efter polisanmälan för att föra bort honom från hemmet för behandling enligt Frideborgsmodellen. Det är en modell för rehabilitering av våldsamma män och ett försök att utöka besöksförbudet och hålla mannen borta från hemmet.

Rådslag med skolor och ungdomsmottagningar

Den 5 juni 2002 inbjöds rektorer, skolkuratorer och skolsköterskor från högstadie- och gymnasieskolor samt representanter från ungdomsmottagningar inom Stockholms län. På detta rådslag presenterades kartläggningen övergripande och förslagen till eventuella åtgärder. Syftet med detta rådslag var att inhämta synpunkter från denna grupp, då dessa inte tidigare kommit med kartläggningen.

En samlad bild

Det samlade intrycket är att bilden som kartläggningen ger stämmer väl överens med den som representanterna från skolorna och ungdomsmottagningar har.

På skolor och ungdomsmottagningar anser man också att problemet med utsatta flickor har synliggjorts mer efter mordet på Fadime Sahindal. Det har lett till en ökad tillströmning av flickor som söker hjälp. Den ökade debatten efter mordet har lett till att både flickor/kvinnor och pojkar/män vågar stå upp för sina olika åsikter och värderingar.

Ett gymnasium i Stockholms län har lämnat några exempel på flickornas situation, utifrån de flickor de mött i sin verksamhet;

”En flicka beskrev det som att om man inte är en somalisk flicka och inte en svensk flicka, då är man ingen. Den flickan försökte vi etablera kontakt med och stöd erbjöds från socialtjänsten. Mamman kallades till skolan. Det gick inte att få pappan att komma, sjukdom åberopades. Även åklagare var inblandade i fallet. Den flickan framförde starka önskemål om att det borde finnas mötesplatser som är accepterade av föräldrarna och där flickor med olika bakgrund kan mötas. Vid samtalen med modern kändes det som att resa i tiden 100 år tillbaka och samtidigt befinner vi oss i nutiden. Det är lätt att tänka på sin egen mormor och vad hon förmedlade. Den här flickan uteblev från skolan och skrevs senare ut. Hon kom inte heller till bokade samtal inom socialtjänsten. Man vet inte vad hon gör idag.

En annan flicka kom och uppgav att hon blev slagen hemma av både sin pappa och mamma. Anmälan till socialtjänsten samt polisanmälan gjordes. Den flickan blev så upprörd över hur man hanterade hennes situation och ville inte ha fortsatt kontakt vare sig med skolpersonal eller med socialtjänst. Hon vill bara vänta på att bli myndig och då skulle problemen lösas på hennes villkor. Hon fullföljer sin skolgång och hur hon mår idag vet man inte riktigt. Hon har kamrater som känner till hennes situation.

En flicka beskrev sin hemsituation och menade att hon inte kunde bo med sin pappa och hans svenska fru. Hon var uppvuxen i hemlandet hos sin mormor och pappan styrde hennes uppfostran från Stockholm innan hon kom hit. Enligt henne var pappan så elak mot henne att hon inte stod ut. Hon vill ha ett eget boende och att pappan skulle betala underhåll till henne. Hon bodde då med sin pojkvän. Vid samtal med pappan trodde han att det skulle lösa upp sig. Socialtjänsten hänvisade till föräldraansvaret när hon fick kontakt med dem. Flickan drev sina krav och när hon inte fick gehör för dem längre kunde hon släppa det hela. Hon var en stor tillgång för klassen. Vad vi vet nu så bor hon fortfarande med sin pojkvän och går på ett gymnasieprogram.

En annan flicka fick stöd från socialtjänsten till ett boende hos en släkting till familjen. Hon bodde tidigare med sin pappa som har en fundamentalistisk muslimsk tro. Vid samtal med pappan ville han inte hälsa på kvinnor och hade ingen förståelse för en normal tonårsutveckling och svenskt samhällsliv. Den här flickan letade efter sin mamma i hemlandet och vi vet inte om de hittade varandra. Hon bytte till en annan skola på grund av att vi inte startade med en årskurs 1 på det sökta programmet. Hon uttalade i alla fall planer för sin framtid.”

Definitionen av "patriarkala familjer"

Vad innefattar definitionen av "patriarkala familjer"? Begreppet patriarkala familjer kräver en tydlig definition, för att det klart ska framgå vilken målgrupp det handlar om. Innefattar det också svenska familjer och svenska flickor? undrade man vid rådslaget. Man kanske istället ska tala om starkt patriarkala familjer när det gäller de mest kontrollerande.

Det finns också flickor som hotas av sina pojkvänner, det handlar då inte om att flickans familj hotar henne. Operation Kvinnofrid kommer i nästa kampanj våren 2003 att inrikta sig på ungdomar och flickor som utsätts för våld och hot om våld i nära relationer. Därvid kommer även problem för utsatta flickor i patriarkala familjer att tas upp.

Det påpekas att frågan om utsatta flickor i grunden är en jämställdhetsfråga, och det ska inte göras någon skillnad mellan flickor med utländsk härkomst eller "svenska" flickor. Den svenska lagen gäller för alla.

Arbetet med utsatta flickor

En kurator har mött flera flickor som skulle behöva ett skyddat boende. Flickor som lever under hotet att giftas bort med en man från hemlandet, pressas så hårt av familjen att hon inte orkar stå emot familjens önskan. Samtidigt vill man inte från skolans sida förstöra samarbetet med föräldrarna. Men frågan är hur man på samma gång ska kunna hjälpa flickan. Flickorna är ofta så rädda att de inte vill att kurator tar kontakt med föräldrarna.

Det som betonas starkt från en majoritet av deltagarna från ungdomsmottagningar och skolor är att man måste respektera flickans önskemål om att inte kontakta föräldrarna.

Detta skadar för det första det förtroende som under lång tid byggts upp mellan personalen och flickan och kan riskera att hon tappat förtroende för det enda ställe hon vågat komma till och prata om sina problem. För det andra så måste de vuxna lita på att om flickan säger att hennes situation kommer att förvärras av att föräldrarna kontaktas, så har hon belägg för detta. Det ges exempel från ett fall där fadern och familjen var mycket uppretade på flickan.

Kuratorn kunde inte starta en dialog med pappan, för att då hade han tystat flickan. I inledningsskedet kontaktades socialtjänsten, vilket bidrog till att hotet mot flickan trappades upp. Det gick inte att diskutera med familjen. Kuratorn fick hitta en annan väg, vilket innebar att flickan fick skyddat boende och genom advokat ansöktes om vård. Flickan hade sagt att pappan inte fick provoceras, vilket stämde överens med utvecklingen av ärendet.

Det handlar om förtroende och att inse att flickan lever dubbla liv. Även om man från skolan och ungdomsmottagningars sida är fullt medveten om skyldigheten att anmäla, så får man inte ha för bråttom. Det handlar om flickor som har förlorat kontrollen över sitt eget liv.

Det måste få ta tid och ibland får man "vila i kaos". Det är viktigt för flickan att ha detta andningsrum som skolan ger dem, tills det blir möjligt att ta kontakt med familjen. Det påpekas att så långt det går är det önskvärt att försöka skapa en dialog med föräldrarna, vilket dock inte alltid fungerar.

Det framhålls också att flickan behöver få förklarat vilka möjligheter som finns, att hon kan få skyddat boende och att hon kan fortsätta att studera. Det leder till att flickan kan komma till insikt om att hon kan separera från sin familj, om hotet är så allvarligt.

Det tas också upp att den samverkan som behövs med föräldrarna måste ske separat, och inte ska blandas samman med hjälpen till flickan. Det är alltså viktigt med tydliga rollfördelningar mellan de inblandade myndigheterna.

Ett skyddat boende

Olika former av skyddat boende behövs. Det kan vara en flicka som inte är hotad till livet, men som behöver komma bort från sin familj en tid för att få lugn och ro. Det är då viktigt att hon ändå kan fortsätta med sina studier.

Det betonas att unga kvinnor ska ha samma möjlighet att fly och att få skydd som vuxna kvinnor. Det behövs ett skyddat boende, men det måste finnas andra vuxna kvinnor där som kan stödja flickorna. En kurator från en ungdomsmottagning menar att alla flickor som hon träffat vill ha ett eget "tjejhus" där det finns en integrerad verksamhet med t.ex. kafé eller liknande träffpunkter för flickor. Det anförs också att den bästa kunskapen finns hos kvinno- och tjejjourer men samtidigt ska det inte behöva vara ett ideellt arbete att sköta ett skyddat boende.

Samverkan

Det framförs också att samverkan mellan myndigheterna är mycket viktigt. Genom samverkan går det att göra så mycket och lösa många av problemen. Socialtjänsten kan skydda flickan, men det krävs ett nära samarbete mellan skola, socialtjänst, polis samt advokat. Socialtjänsten måste få veta och förstå hur allvarligt hotet är.

Det påtalas att fall med flickor som blir hotade och som skolan och ungdomsmottagningarna får kännedom om, inte alltid anmäls. Detta sägs bero på en "förtroendekris" som kan sägas känneteckna samarbetet mellan skolan och socialtjänsten. Det råder ett glapp mellan skolan och socialtjänsten. Det behövs ett handlingsprogram liknande det som finns vid incestfall. Genom att ha ett handlingsprogram vet alla inblandade myndigheter vad som ska ske i de olika stegen och hur respektive myndighet förväntas agera utifrån olika fall. Detta leder till ökad tillit mellan de olika myndigheterna och en bättre situation för flickorna.

En representant från S:t Görans gymnasium påpekar att man har 18 distrikt och 26 kommuner att samarbeta med. För dessa 18 distrikt inom Stockholms stad behövs ett separat samarbetsforum på kommunalnivå för att det ska vara organisatoriskt genomförbart.

Arbetet med föräldrar och andra insatser

I Sigtuna kommun finns det ett samarbete mellan ungdomsmottagningen och Märsta gymnasium. Sedan 5-6 år samarbetar ungdomsmottagningen med SFI, Svenska för invandrare. Upprinnelsen var att ungdomsmottagningen träffade många flickor med dessa problem genom SFI. Det fanns då ett stort behov hos flickorna att ventilerade dessa frågor. Genom SFI ordnade sedan ungdomsmottagningen sexualundervisning med en grupp föräldrar, både män och kvinnor, i samma form som man gör för ungdomarna. Genom dessa tillfällen har man mött mellan 500-600 föräldrar som går och läser svenska genom SFI. Flera föräldrar har personalen träffat återkommande gånger då de läser på SFI under mer än ett års tid. I sexualundervisningen berättar man att ungdomsmottagningen finns samt vad de hjälper deras ungdomar med. Mötena med föräldrarna blir ofta väldigt intressanta och diskussioner uppstår inom gruppen. Föräldrarna tycker också att det är mycket givande att träffa andra svenskar och höra deras erfarenheter som föräldrar. De vuxna som ungdomsmottagningen möter tyckte att det borde finnas en liknande mottagningen för dem.

Det påpekas också att det saknas en insats i form av en föräldrautbildning på varje skola. Föräldrarna behöver få kunskap om vad som är rätt och fel utifrån svensk lag, redan när de är nykomna till Sverige.

På S:t Jacobi gymnasium jobbar man i nätverksmöten med socialtjänsten vilket fungerat mycket bra.

Det påpekas att det är viktigt att inte fördöma pojkarna. Pojkarna behöver också lära sig ett bra förhållningssätt till flickor/kvinnor.

Det framförs också att det är viktigt att jobba med männen. Det är oftast männen som bestämmer. Det kan man göra genom invandrarföreningar, där det finns många män med utländsk bakgrund som är aktiva. En synpunkt är att män kan jobba med andra män.

På Tumba gymnasium har man genom kamratstödjande verksamhet fått kontakt med en del elever men inte alla. Det har då handlat om en utbildning i mänskliga rättigheter som skett i tre omgångar under elevernas tre år på gymnasiet. Ett liknande alternativ är att schemalägga ett ämne som kallas för "Livskunskap", som innebär att eleverna diskuterar värderingar rörande våld, hot och sexuella trakasserier m.m.

I fråga om föräldrarna frågar man sig hur de kan lockas att komma till skolan. Det blir viktigt att hitta intressanta föreläsningsteman. Det behövs en "idébank" för detta ändamål. Vidare är det i mötet med föräldrarna ett bra hjälpmedel att använda tolk.

Det påpekas av flera att det är viktigt att skolan och ungdomsmottagningarna får fortsätta vara frizoner för ungdomarna. Ur det perspektivet är man kluven till att låta föräldrarna "komma in i" skolan och på ungdomsmottagningarna. Det får inte bli så att föräldrarna tror att de kan använda skola och ungdomsmottagningar till att kontrollera ungdomarna. Det fungerar däremot att bjuda in föräldrarna som gäster till skolan och ungdomsmottagningarna.

Det handlar, som tidigare poängterats, om att rollerna måste vara tydliga mellan olika myndigheter i arbetet med dessa frågor.

Bostäder

Bostadsförmedling i Stockholms stad

Kommunfullmäktige beslöt den 5 mars 2001 att uppdra åt Socialtjänstnämnden och uppmana styrelsen för Stockholms Stadshus AB att i sin tur uppdra till Stockholms stads Bostadsförmedling AB att utreda möjligheterna att i samarbete med övriga kommuner i regionen införa en regional förtursförmedling av bostäder för misshandlade kvinnor (se närmare bilaga 11).

Bostadsförmedlingen har undersökt intresset hos länets samtliga 26 kommuner för att medverka i en regional förtursförmedling.

Åtta kommuner har trots påstötningar inte besvarat förmedlingens enkät och två kommuner har förklarat att man inte vill medverka i en gemensam regional förtursförmedling.

15 kommuner har redovisat intresse för att medverka i en förmedling, men endast fyra kommuner har uppgett att man är beredd att bidra med lägenheter med första handskontrakt

till en sådan förmedling (Huddinge, Lidingö, Salem och Värmdö). De övriga kommunerna är beredda att medverka med s.k. sociala kontakter, det vill säga kontrakt där kommunerna hyr i första hand av fastighetsägaren och den misshandlade kvinnan hyr i andra hand av kommunen.

Stockholms stads Bostadsförmedling AB och socialtjänstnämnden kom i sin analys fram till att intresset är för litet för att det ska vara meningsfullt att fortsätta arbetet med uppbyggnaden av en gemensam regional förtursförmedling. Bostadsförmedlingen avser dock att genom kontakter med de enskilda kommunerna försöka åstadkomma ett samarbete, som får utformas efter förutsättningar i varje enskild fall.

Bostäder till kvinnojourer

Landshövdingen skickade den 26 februari 2002 ut ett brev med en förfrågan till länets kommuner, angående deras möjligheter att bidra med lägenheter till utsatta kvinnor och unga flickor (se Bilaga 12). Detta efter att kvinnojourerna framfört till Landshövdingen, att det finns en brist på platser för att ta emot hotade och misshandlade kvinnor. Frågan aktualiserades efter mordet på Fadime Sahindal, vilket bidrog till att antalet kvinnor och unga flickor som kontaktade kvinnojourerna ökade.

Det har inkommit svar från följande kommuner; Haninge, Norrtälje, Nykvarn, Vallentuna, Österåker, Sigtuna, Nynäshamn, Botkyrka, Tyresö, Södertälje, Salem, Nacka och Huddinge.

Nynäshamn, Botkyrka och Sigtuna kommun har inga bostäder att bidra med i nuläget. Nynäshamn menar dock att man med god framförhållning inte kan utesluta att det går att ordna fram flera lägenheter, men menar att efterfrågan på lägenheter är störst i de mest centrala delarna av länet. Botkyrka kommun meddelar att det behövs former för skyddat boende, men att det inte bör vara förlagt i eller intill hemkommunen. Sigtuna kommun meddelar att frågan hålls levande i kommunens brottsförebyggande råd.

Tyresö kommun har börjat skapa ett informellt nätverk av kontaktpersoner i Södertörnskommunerna, som kan hjälpas åt att byta förstahandskontrakt mellan kommunerna för denna målgrupp. Det finns ett gemensamt intresse kring mellankommunalt samarbete för att lösa bostadssituationen för misshandlade kvinnor, men hur ett sådant eventuellt samarbete ska kunna se ut behöver utredas vidare. Ett sådant samarbete förutsätter ett samarbete mellan bostadsförmedlingar i respektive kommun. Tyresö kommun antog ett handlingsprogram i november 2001, för stöd och hjälp till misshandlade kvinnor och deras familjer. Tyresö var också positiv till förslaget från Stockholms stad om en regional förtursförmedling av förstahands kontrakt.

Södertälje kommun har cirka en månads väntetid för handläggningen av eget boende med s.k. kommunkontrakt. Inom kommunens prioriteringsgrupp har man uttalat sig för att våldsutsatta kvinnor, med eller utan barn, ska uppmärksammas och prioriteras i den kvot för tilldelning av kommunkontrakt som kommunen har med Telgebostäder. Södertälje var också positiv till förslaget om en regional förtursförmedling av förstahandskontrakt från Stockholms stad.

Österåker kommun meddelar att man har fått löfte om bostäder i skärgården.

Vallentuna kommun meddelar att Socialnämnden har fått i uppdrag att snarast skaffa ytterligare en lägenhet eller alternativt en större lägenhet till Kvinnojouren i Vallentuna.

Nykvarns kommun samarbetar med Södertälje kommun och Brottsofferjouren/Kvinnojouren i denna fråga. Genom sina samarbetspartners har kommunen tillgång till skyddat boende för misshandlade kvinnor. Företrädare från Nykvarns kommun kommer att i möte med Brottsofferjouren/Kvinnojouren i Södertälje diskutera ett tydligare samarbete och ett eventuellt avtalstecknade för tydliggörandet av ekonomi/tillgångar, platser och uppföljningsarbete.

Norrtälje kommun bedömer att det inte finns behov av ytterligare specifika boenden för just denna grupp utsatta kvinnor. Socialtjänsten har en lägenhet på hemlig adress för boende under kortare tid för i första hand kvinnor med barn. Socialtjänsten samarbetar också nära med kvinnojouren i Norrtälje, som har två lägenheter med platser. Om dessa platser skulle vara upptagna används andra former av skyddade boenden. Socialtjänsten har även ett muntligt avtal med det kommunala bostadsbolaget Roslagsbostäder om att kvinnor i dessa situationer med akut behov av permanent bostad ska prioriteras.

Haninge kommun har inga egna lägenheter som fungerar som jour- eller genomgångslägenheter. Socialförvaltningens individ- och familjeomsorgsavdelning (IFO) har en handläggare som fungerar som boendesamordnare. Denne förmedlar lägenheter hos de hyresvärdar/fastighetsbolag som finns inom kommunen, och även utanför kommungränsen. Ärenden med utsatta kvinnor behovsprövas och prioriteras med övriga bostadsärenden som handläggs av IFO. Samarbete mellan kommunen och hyresvärdarna har hittills fungerat tillfredsställande, men på senare tid har det varit vissa svårigheter att få fram lägenheter. Kvinnojouren har fyra platser, men förhandlar med kommunen om att överta ett bostadshus för att ersätta befintlig lägenhet och då få ett större antal platser.

Salems kommun samarbetar vanligen med kvinnojouren för att lösa boendesituationen för utsatta kvinnor. Bostadsfrågan är besvärlig och kommunens möjligheter att i akut läge skaffa fram en lägenhet är ytterst begränsade. Det förekommer att kommunen hyr boende i t.ex. campingstugor eller motell för att lösa en akut situation. Salems kommun anmälde sitt intresse för att delta i samverkan med andra kommuner i länet gällande bostadsförtur för utsatta kvinnor som Stockholms stad föreslog.

Huddinge kommun har nyligen träffat avtal om bostadsförtur och försöksboende med Tomtberga/Huge Fastigheter AB. Vidare har kommunen träffat en avsiktsförklaring med övriga fastighetsbolag inom kommunen angående ett utökat samarbete avseende uthyrning av lägenheter till s.k. förturer. Samtliga fastighetsägare ställde sig positiva till att på ett smidigt sätt kunna hjälpa utsatta kvinnor och flickor att gå från skyddat boende till förturslägenhet. Därutöver har kommunen utökat sitt stöd till kvinnojouren i Huddinge. För de flickor som är under 18 år påpekar kommunen att det saknas möjlighet till skyddat boende på annat sätt än vad som socialtjänsten normalt kan erbjuda, samt att kvinnojourerna ofta har en åldersgräns på 18 år.

Nacka kommun har ett bostadsprojekt som tar fram bostäder för bland andra utsatta kvinnor. Det finns planer på att skapa bostäder i en nedlagd förskola. Kommunen samarbetar även med privata fastighetsägare och hyr dessutom fyra krislägenheter för till exempel utsatta kvinnor. Vidare samarbetar kommunen med kvinnojouren i Nacka/Värmdö som har ett tillfälligt boende för denna grupp kvinnor.

REGERINGSKANSLIET

2002-02-14

Näringsdepartementet*Integrationsministern**Jämställdhetsministern*

Landshövding Mats Hellström
Länsstyrelsen i Stockholms län
Box 22067
104 22 Stockholm

Regeringens arbete för utsatta flickor i patriarkala familjer

Regeringen har sedan ett par år särskilt uppmärksammat den utsatta livssituation som flickor från patriarkala familjer befinner sig i. Genom arbetet inom regeringens Nationella Råd för Kvinnofrid samt via särskilda kunskapsseminarier har vi inhämtat kunskap om de svårigheter som möter unga flickor när de exempelvis vägrar samtycka till arrangerade äktenskap eller väljer att leva sitt liv som andra ungdomar.

Denna problematik har den senaste tiden fått ökad uppmärksamhet och aktualitet efter det tragiska och avskyvärda mordet på Fadime Sahindar.

Såväl på kort som lång sikt krävs i första hand ett fortsatt arbete med fokus på mäns våld mot kvinnor. Dock finns det i detta sammanhang ytterligare en dimension, de flickor och kvinnor som väljer att bryta upp från en familj med patriarkala sedvänjor blir helt ensamma. Ofta väljer såväl familjemedlemmar som släktingar att helt isolera den unga kvinnan. Därefter vidtar inte sällan såväl psykiskt som fysiskt våld som utövas av nära anhöriga.

Detta ställer frågan om ett akut skyddat boende i fokus. Vi vet att många kommuner bedriver ett bra arbete när det gäller detta, men tyvärr tenderar denna speciella grupp av utsatta flickor och kvinnor att hamna så att säga mellan stolarna. Såväl flickor med egen erfarenhet av denna livssituation som frivilligorganisationer har pekat på behovet att skyddat boende.

Denna fråga är primärt ett kommunalt ansvar, men för att påskynda en lösning på frågan om akut boende, beslöt regeringen att avsätta 2 miljoner kronor för detta vid regeringssammanträdet den 24 januari 2002.

Inom din länsstyrelse samt de två andra storstadslänsstyrelserna finns sedan tidigare enheter som arbetar med integrationsfrågor. Dessa har tillsammans format STIG-gruppen, (Storstadslänsstyrelsernas integrationsgrupper) för erfarenhetsutbyte. STIG har vid ett gemensamt möte i Malmö den 28-29

januari diskuterat hur de regionalt skulle kunna bistå regeringen när det gäller dessa utsatta flickors situation.

Vi tror att en väg att gå för att påskynda lösningen av frågan om akut skyddat boende skulle kunna vara att låta STIG få det operativa ansvaret för att inom respektive storstadsregion samla berörda myndigheter och kommuner.

Detta kräver dock tydliga signaler till de berörda parterna inom respektive region, om att detta är en fråga som prioriteras av länsledningen.

Vi avser att fördela det tidigare avsatta beloppet och undrar därför om du skulle kunna vara beredd att vara den som leder detta arbete i din region. Motsvarande förfrågan går samtidigt till dina två kollegor i de andra storstadsregionerna.

Vi bedömer att anslutningen till och viljan att aktivt delta, blir väsentligt bättre om du är den som tar initiativ till samt inbjuder till regional samverkan i syfte att lösa denna fråga.

Vänliga hälsningar

Mona Sahlin

Margareta Winberg

Regeringens insatser för utsatta flickor i patriarkala familjer

Många kvinnor och flickor lever i en vardag av ofrihet, tvång, hot eller våld. Mäns våld mot kvinnor utgör det mest extrema beviset på den obalans som råder i maktförhållandet mellan kvinnor och män, d.v.s. mäns överordning och kvinnors underordning. Utöver denna grundläggande orsak till mäns våld mot kvinnor finns ytterligare en dimension - flickor eller unga kvinnor i strängt patriarkala familjer som lever under hot eller tvång. Samtidigt står de helt ensamma utan stöd, då den närmaste familjen eller släkten aktivt och passivt understödjer ofriheten, hoten samt våldet.

Integrations- och jämställdhetspolitiken är en viktig nyckel i arbetet med att motverka förekomsten av denna typ av förtryck i Sverige. Men insatserna berör också frågor inom områden som t.ex. rättsväsende, socialpolitik, utbildningspolitik och ungdomspolitik. Arbetet i Sverige måste förenas med insatser internationellt.

Åtgärderna i Sverige är huvudsakligen inriktade på förebyggande arbete och förbättrat skydd av individen. Det handlar om insat-

ser inom skola, omsorg, polis och socialtjänst. För att flickornas berättelser om hot och våld ska tas på allvar och hanteras på det sätt som de behöver, krävs större förståelse, insikt och kunskap om mäns våld mot kvinnor och flickor i strängt patriarkala familjer.

Det handlar om insatser som riktar sig direkt till de kvinnor och flickor som lever i familjer med patriarkala mönster, men det är också viktigt att attitydpåverkande insatser riktar sig direkt till män och pojkar. Bristen i kvinnors och flickors skydd måste också ses över och myndigheternas ansvar göras tydligare.

Det handlar om att utveckla de arbetsmetoder som finns idag, men också om att finna nya metoder. De erfarenheter som finns hos olika frivilligorganisationer, t.ex. kvinnojourer, ungdomsorganisationer och invandrarorganisationer måste samlas in och spridas på ett effektivt sätt. För att det fortsatta arbetet ska konkretiseras och bedrivas på såväl statlig, regional och kommunal nivå har regeringen vidtagit ett antal åtgärder:

Nationellt råd för Kvinnofrid har sedan starten 2000 genomfört sex seminarier gällande mäns våld mot kvinnor. Ett av seminarierna, "Våld mot kvinnor med invandrarbakgrund – kultur, religion, patriarkat", behandlade särskilt begreppet hedersmord. Fler seminarier om mäns våld mot kvinnor planeras.

Regeringen genomförde under hösten 2001 **två kunskapsseminarier** med företrädare för myndigheter, kvinnojourer, organisationer bildade på etnisk grund, andra frivilligorganisationer och experter. Där diskuterades hur myndigheter och organisationer bättre ska kunna samarbeta för att förbättra situationen för flickorna och deras familjer.

Regeringen tillsätter en **expertgrupp** under ledning av integrationsministern. Expertgruppens uppdrag är att ge förslag på åtgärder och arbetsmetoder som kan skydda och stödja flickor i en utsatt situation. Den ska även ge förslag på åtgärder för att nå män och pojkar som har starkt patriarkala värderingar.

Regeringen har avsatt 2 000 000 kronor till **skyddat boende** för utsatta flickor i patriarkala familjer. Länsstyrelserna i de tre storstadslänen kommer att erhålla särskilda medel för att under respektive landshövdingens ledning, i samarbete med kommuner och kvinnojourer, finna en skrymd lösning på frågan om behovet av jourbostäder särskilt avsedda för utsatta flickor.

Regeringen beslutade i november 2001 att göra en **översyn av mottagandet och introduktionen för flyktingar**. I uppdraget ingår bl.a. att se över hur alla nyanlända invandrare ska kunna få bättre kunskap och förståelse för grundläggande normer i det svenska samhället och det svenska demokratiska systemet.

Nedan följer en sammanfattning av regeringens åtgärder för utsatta flickor i patriarkala familjer, inom områden som till exempel lagstiftning, insatser inom socialtjänst och skola, Integrationsverkets arbete med mera.

Lagstiftning

- **Barnäktenskap**

Inom Justitiedepartementet förbereds sedan förra året förslag till lagändringar som medför att den svenska lagens 18-årsgräns för äkten-skap blir tillämplig även för utländska medbor-gare.

- **Förstärkt skydd för barn och ungdomar i utsatta situationer**

Regeringen planerar en proposition hösten 2002 för att stärka barnens rättigheter i lag-stiftningen. Bland annat behandlas frågor kring fysisk och psykisk misshandel och förändring-ar i lagen om vård av unga. Möjligheterna att gripa in till stöd för utsatta flickor kommer att förtydligas.

- **Besöksförbud**

Polis och åklagare behöver bättre instrument för att kunna förebygga brott mellan personer som lever tillsammans. Justitiedepartementet remitterade i december 2001 departements-promemorian "Ytterligare åtgärder för att mot-verka våld i nära relationer". Utgångspunkten är att det inte är den som utsätts för trakasse-rier och våld som ska behöva lämna hemmet. Besöksförbud bör kunna omfatta den egna bo-staden och omfatta ett större geografiskt om-råde än i dag. En proposition överlämnas till riksdagen i år.

- **Stärkt ställning för brottsoffer**

Från den 1 juli 2001 har socialtjänstens ansvar för stöd och hjälp till brottsoffer förtydligats. Regeringen uppdrog i juni 2001 åt Riksåklaga-ren, Rikspolisstyrelsen och Domstolsverket att utbilda sin personal i brottsofferfrågor, ta fram handlingsplaner för hur omhändertagandet och stödet till brottsoffer ska förbättras samt att utveckla metoder för att höja kvaliteten

inom brottsofferområdet. Brottsoffermyndig-heten fick vid samma tidpunkt i uppdrag att starta lokal brottsoffersamverkan på ett par orter i landet, förbereda och utforma ett pro-gram för brottsofferforskning samt att tillsam-mans med domstolsverket medverka till att vittnesstödsverksamhet etableras vid landets samtliga tingsrätter och hovrätter. Vidare upp-drogs åt Socialstyrelsen att bedriva ett utveck-lingsarbete till stöd för socialtjänsten i dess ar-bete med brottsoffer. Myndigheterna arbetar för närvarande med dessa uppdrag.

- **Skydd för vittnen**

En särskild utredare tillsattes i december 2001 för att utforma ramen för ett *program till skydd för bevispersoner m.fl.* och föreslå den lagstift-ning som behövs. I uppdraget ingår att övervä-ga behovet av att låta andra hotade personer än vittnen omfattas av ett liknande program.

Insatser inom socialtjänst och skola

- **Praktiska råd till personal inom social tjänsten**

Regeringen har givit Socialstyrelsen i uppdrag att utifrån befintliga kunskaper ge ett underlag till socialtjänsten i dess arbete för utsatta flick-or. Underlaget ska distribueras till alla berörda enheter inom den kommunala socialtjänsten.

- **Utbildningsmaterial för personal inom socialtjänst, skola och ungdomsmottagning-ar**

Regeringen har avsatt medel för att framställa ett mer omfattande utbildningsmaterial. Detta ska behandla vilka konsekvenser olika norm-system på individ-, familj- och samhällsnivå kan få för familjemedlemmarnas levnadsvill-kor. Materialet ska även ge praktiska råd och göras tillgängligt via Internet.

- **Kunskapsutveckling inom socialtjänsten**

År 2001 gav regeringen Socialstyrelsen i upp-drag att genomföra en samlad strategi för kun-

skapsutveckling inom socialtjänsten. 50 miljoner kronor har avsatts under tre år för att genomföra strategin.

- **Föräldrautbildning**

Folkhälsoinstitutet har fått i uppdrag att ge förslag till hur föräldrastöd kan utformas. Föräldrautbildning ska bedrivas via barnhälsovård, barnomsorg och skola samt kompletteras med insatser från frivilligorganisationer. Uppdraget ska redovisas den 31 december 2004.

- **Lärande exempel**

Regeringen har givit Skolverket i uppdrag att ta fram och sprida exempel på hur skolor och kommuner i samverkan med olika organisationer och myndigheter arbetar med jämställdhet och social och etnisk mångfald. Uppdraget ska redovisas senast den 30 april 2003.

- **Pedagogiska resurspersoner och andra insatser inom skolan**

Pedagogiskt kvalificerade resurspersoner ska utbildas i jämställdhet och genuskunskap. Det ska finnas minst en sådan utbildad lärare/pedagog i samtliga 289 kommuner år 2004. Resurspersonerna ska arbeta med jämställdhetsfrågorna i förskolan och skolan. För innevarande år har 5 miljoner kronor avsatts för detta ändamål. Nationella värdegrundscentra anlitas för uppdraget.

Vidare ska 5 miljoner kronor användas i arbetet med att förebygga och motverka kränkande behandling genom utbildningsinsatser främst riktade till flickor.

- **Kompetensutveckling av rektorer och förtroendevalda**

Skolverket ska anordna kompetensutveckling av rektorer och andra skolledare för att stärka deras kompetens beträffande skolans värdegrund. Landets sex rektorsutbildningar genomförs för kompetensutvecklingen på uppdrag av Skolverket. Regeringen har i budgetpropositionen för 2002 aviserat en fortsättning och avsätter nu 10-15 miljoner kronor på en särskild utbildningssatsning som omfattar – förutom rektorer och andra skolledare – också förtroendevalda och tjänstemän i kommunerna.

Integrationsverkets arbete

- **Uppdrag till Integrationsverket**

I Integrationsverkets uppgifter ingår att analysera tillståndet och utvecklingen i samhället ur ett integrationsperspektiv. Under år 2002 ska uppväxtvillkoren för barn och ungdomar med invandrarbakgrund särskilt belysas.

Regeringen avser att uppdra åt Integrationsverket att redovisa goda exempel och metoder för att förebygga konflikter mellan individen och familjen där orsakerna kan vara patriarkala normer.

- **Integrationsverkets verksamhetsstöd till organisationer bildade på etnisk grund**

Arbete för ökad jämställdhet ska lyftas fram som ett prioriterat insatsområde vid beslut om verksamhetsbidrag för år 2003.

- **Integrationsverkets projektstöd**

Integrationsverket har sedan flera år prioriterat projekt som syftar till jämställdhet mellan könen, ökade kunskaper om det svenska samhället och förbättrade kunskaper om barns och ungdomars villkor. Under perioden 1998 till 2001 beviljade verket cirka 4,5 miljoner kronor till sådana projekt. Även under år 2002 ska projekt med denna inriktning prioriteras. I regleringsbrevet för 2002 anger regeringen att minst 2 miljoner kronor av Integrationsverkets projektmedel ska avse projekt som rör jämställdhet mellan könen och som syftar till att förbättra livsvillkoren för flickor i utsatta situationer. Integrationsverket har nu beslutat att 2,7 miljoner kronor ska användas inom detta område. Riktlinjer för ansökningar och bedömningar beräknas vara klara i mitten av mars 2002.

Asylansökningar och anhöriginvandring

- **Riktlinjer vid handläggning av asylansökningar**

Bland de flickor och kvinnor som söker skydd i Sverige kan det finnas personer som behöver skydd från medlemmar i den egna familjen eller andra släktingar. Migrationsverket har på uppdrag av regeringen utarbetat riktlinjer för hur kvinnors skyddsbehov bättre ska uppmärksammas i asylprocessen. Uppdraget redovisades i april 2001.

- **Insatser vid ansökan om anhöriginvandring**

Den parlamentariska Anhörigkommittén, Dir. 2000:36, har överlämnat sitt delbetänkande om bl.a. hur man kan förbättra prövningen av seriositeten i arrangerade äktenskap vid ansökan om uppehållstillstånd för familjesammanföring (Vår anhöriginvandring, SOU 2002:13).

Frågor som rör utsatta flickor kan också komma att aktualiseras i samband med kommitténs fortsatta uppdrag om människohandel. Detta uppdrag skall redovisas senast den 31 juli 2002.

Internationellt arbete

- **Insatser för flickor och unga kvinnor som förts utomlands**

Utrikesdepartementet har i kontakt med polis-, åklagar- och sociala myndigheter på humanitär grund agerat så att flickor och unga kvinnor, som förts bort för tvångsäktenskap eller till någon annan utsatt situation utomlands, har kunnat återvända och få skydd i Sverige. Polis- och åklagarmyndigheter har därmed också fått bättre möjligheter vidta rättsliga åtgärder, bl. a. vid brott med hedersmotiv.

Politiska samtal har förts med företrädare från annat land, med inriktning på att stärka skyddet av flickor och unga kvinnor och särskilt få till

stånd åtgärder mot bortföranden, tvångsäktenskap och hedersmord.

- **Sverige som pådrivare inom FN**

Förekomsten av brott mot kvinnor med hedern som motiv behandlas inom FN, där såväl Sverige nationellt som EU i sin helhet varit pådrivande. FN:s särskilda rapportör för summariska, godtyckliga eller utomrättsliga avrättningar har behandlat problemet i en av sina rapporter till kommissionen för mänskliga rättigheter. Lagstiftningen i vissa länder medger lindrigare straff för s.k. hedersmord. Likaså underlåter rättsvårdande myndigheter runt om i världen i många fall att agera med nödvändig kraft vid hedersmord: åklagare underlåter att väcka åtal, domstolar väljer att frikänna eller utdömer alltför lindriga straff i förhållande till gärningen.

Sverige stod som förslagsställare till den resolution som behandlade rapporten. Kommissionen beslöt enhälligt att anmoda regeringar att skyndsamt undersöka fall av hedersmord, ställa de ansvariga inför rätta samt försäkra sig om att sådana dåd varken överses med eller sanktioneras av myndighetspersoner. Frågan uppmärksammades på nytt hösten 2000 när Nederländerna i FN:s generalförsamling med stöd av Sverige och övriga EU-länder lade fram en särskild resolution.

Projektstöd

- **Satsningar från anslaget Särskilda jämställdhetsåtgärder**

Under flera år har medel avsatts från anslaget Särskilda jämställdhetsåtgärder för stöd åt projekt som riktar sig till kvinnor och flickor med invandrarbakgrund. Under åren 1998 - 2001 har ca 2 300 000 kronor satsats på olika projekt.

I december 2001 avsatte regeringen 1 500 000 kronor för år 2002 för att stödja projekt som belyser problemställningar ur ett jämställdhets- och integrationsperspektiv och stödjer

utsatta flickor i patriarkala familjer. Nationellt råd för kvinnofrid kommer att samråda med organisationer för invandrarkvinnor.

Projektet beräknas komma i gång under våren 2002.

- **Satsningar via Allmänna arvsfonden**

Ungdomsstyrelsen har fått i uppdrag av regeringen att med medel ur Allmänna arvsfonden stödja projekt som syftar till att stärka flickors villkor. Syftet är öka flickors delaktighet, uppmärksamma deras skilda villkor och vidareutveckla metoder för att nå flickor som vanligtvis inte deltar aktivt i organiserade kultur- och

fritidsaktiviteter. I slutet av 2001 avsattes 3 miljoner kronor. Regeringens avsikt är att avsätta totalt 7 miljoner kronor för ändamålet.

Ny webbportal

Inom ramen för Kvinnofridsuppdraget startar Socialstyrelsen en webbportal i samarbete med fjorton myndigheter. Via portalen blir det möjligt att söka information som rör flickor och kvinnor i utsatta situationer.

• • •

Den svenska integrationspolitikens ska verka för alla människors lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter. Grundläggande demokratiska värden ska värnas. Alla människor ska ha tillgång till trygghet, omsorg och rättssäkerhet för att kunna leva sitt eget fria liv och göra sina egna självständiga val.

Jämställdhetspolitikens mål är lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för kvinnor och män.

Ungdomspolitikens mål är att ge ungdomar verklig möjlighet till inflytande, förutsättningar att leva ett självständigt liv och att ta tillvara ungdomars engagemang som en resurs.

• • •

Regeringens kvinnofridsproposition antogs av riksdagen 1998. Sedan dess har regeringen arbetat på bred front med frågan om mäns våld mot kvinnor. År 2000 inrättade regeringen Nationellt Råd för Kvinnofrid. Rådets uppgift är dels att utgöra ett rådgivande organ för frågor som rör våld mot kvinnor, dels att vara ett forum där regeringen kan utbyta erfarenheter och idéer med företrädare för organisationer och forskare som är engagerade i frågor som rör våld mot kvinnor. Rådet ska uppmärksamma problemområden som behöver åtgärdas. Bland de arbetsområden som rådet särskilt beaktar finns bl.a. våld mot invandrade kvinnor och insatser för män som misshandlar kvinnor.

I Nationellt Råd för Kvinnofrids skriftserie har nyligen utkommit "Kommunerna som blundar för mäns våld mot kvinnor". Denna skrift behandlar bl.a. kvinnojourernas verksamhetsvillkor.

• • •

År 1990 ratificerade Sverige konventionen om barnets rättigheter. Det innebar ett viktigt tillskott till skyddet för de mänskliga rättigheterna. Barnkonventionen gäller i Sverige alla personer under 18 år och rättigheterna tillkommer alla barn utan åtskillnad av något slag. I konventionen fastslås exempelvis förbud mot diskriminering, rätten till åsiktsfrihet och rätten att bli hörd, yttrande och informationsfrihet samt rätten till liv, överlevnad och utveckling.

Enligt den strategi för att förverkliga barnkonventionen i Sverige som antogs av riksdagen 1999, skall konventionen vara ett aktivt instrument och genomsyra allt beslutsfattande som rör barn.

Läs mer:

Näringsdepartementet:	www.naring.regeringen.se
Justitiedepartementet:	www.justitie.regeringen.se
Utrikesdepartementet:	www.utrikes.regeringen.se
Socialdepartementet:	www.social.regeringen.se
Utbildningsdepartementet:	www.utbildning.regeringen.se
Migrationsverket:	www.migrationsverket.se
Integrationsverket:	www.integrationsverket.se
Socialstyrelsen:	www.sos.se
Skolverket:	www.skolverket.se
Ungdomsstyrelsen:	www.ungdomsstyrelsen.se
Arvsfonden:	www.arvsfonden.nu
Rikspolisstyrelsen:	www.police.se
Brottsförebyggande rådet:	www.bra.se
Brottsoffermyndigheten:	www.brottsoffermyndigheten.se
Statens folkhälsoinstitut:	www.fhi.se
Barnombudsmannen:	www.bo.se
Förenta Nationerna:	www.un.org

REGERINGSKANSLIET

Näringsdepartementet

103 33 Stockholm • tfn 08-405 10 00

Frågor om sakinnehållet besvaras av
Eva-Lotta Johansson, tfn 08-405 13 38
Fler exemplar av faktabladet kan beställas från
Näringsdepartementets webbplats:
www.naring.regeringen.se
Regeringens webbplats: www.regeringen.se

Faktabladet är producerat av Näringsdepartementet.
Artikelnummer 2002.007 • Tryck: XBS Grafisk Service, Stockholm

Sociala enheten
Birgitta Jonsson

Utsatta flickor i patriarkala familjer

1. Hur många anmälningar/ansökningar har inkommit till socialtjänsten år 2001 rörande flickor under 18 år där orsaken varit hot om våld eller våld riktade mot flickorna själva från någon i deras familj eller släkt?

.....
2. I hur många fall har socialtjänsten inlett utredning under år 2001?

.....
3. Vilka olika svårigheter har socialtjänsten stött på under utredningstiden?

.....
.....
.....
.....
.....

.....
3. I hur många fall har socialtjänsten år 2001 gjort en förhandsbedömning som inte resulterat i utredning och vad har skälen till detta varit?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
4. Hur många polisanmälningar rörande brott mot underårig har gjorts från socialtjänstens sida under år 2001 med anledning av den här problematiken?

.....

5. Hur många flickor har omhändertagits enligt § 6 LVU under år 2001?

6. Hur många ansökningar till länsrätten har gjorts under år 2001 med anledning av den här typen av problematik?

7. Hur många av dessa flickor har behövt skyddas med stöd av § 14 LVU under år 2001?

8. Vilka olika typer av insatser har erbjudits flickorna/familjerna från socialtjänsten?

9. Vilka insatser är/har varit verksamma i den här typen av problematik?

10. Vilka insatser/kompetens m.m saknas inom socialtjänsten för den här typen av problematik?

11. Hur många flickor sammanlagt med den här problematiken har idag insatser från socialtjänsten

12.Hur stort tror Ni det här problemet är utöver de flickor Ni
kommit i kontakt med i Er kommun/stadsdel ?

.....
.....
.....
.....

13.Vad anser socialtjänsten om ett akut skyddat boende i
kommunen för den här gruppen av omyndiga flickor?

.....
.....
.....
.....
.....

Övriga

kommentarer.....

.....
.....
.....
.....
.....

Svarande kommun/stadsdel.....

Namn/befattning.....

Tack för Er medverkan

Enkät ”Utsatta flickor i patriarkal familjer”

Svarande 31 av 50.

Svarande kommun/stadsdelsförvaltningar;

Botkyrka kommun
Haninge kommun
Flemingsberg kommun (Huddinge kommun)
Vårby kommun (Huddinge kommun)
Järfälla kommun
Lidingö kommun
Nacka kommun
Norrtälje kommun
Sigtuna kommun
Solna Stad
Sollentuna kommun
Norrmalm SDF
Östermalm SDF
Kungsholmen SDF
Bromma SDF
Spånga/Tensta SDF
Kista SDF
Rinkeby SDF
Katarina-Sofia SDF
Enskede/Årsta SDF
Skarpnäck SDF
Farsta SDF
Liljeholmen SDF
Älvsjö SDF
Vantör SDF
Hägersten SDF
Södertälje kommun
Tyresö kommun
Täby kommun
Upplands-Bro kommun
Värmdö kommun

Sociala enheten
Karin Jaensson

Utsatta unga kvinnor i patriarkala familjer

1. Hur många unga kvinnor 18 – 25 år har haft kontakt med socialtjänsten under 2001 där orsaken varit hot om våld eller våld riktade mot kvinnorna själva från någon i deras ursprungsfamilj eller släkt?

Antal.....

2. Hur många unga kvinnor med denna problematik har socialtjänsten kontakt med idag?

Antal.....

3. Vilka olika typer av insatser har socialtjänsten kunnat erbjuda?

a) På kort sikt?

.....
.....
.....
.....
.....

b) På lång sikt?

.....
.....
.....
.....
.....

3. Vilken enhet inom socialtjänsten ansvarar för stöd till kvinnor med detta hjälpbehov?

.....

4. Vilka frivilligorganisationer med relevans för dessa problem har socialtjänsten kontakt med?

.....
.....
.....
.....

5.Vilka insatser är verksamma, enligt er erfarenhet, för denna problematik?

.....
.....
.....
.....
.....

6.Vilka insatser/kompetens m.m. saknas inom socialtjänsten för den här problematiken?

.....
.....
.....
.....
.....

7.Har ni en uppfattning om mörkertalet för er kommun/stadsdel?

.....
.....
.....

8.Vad anser ni om ett akut skyddat boende i kommunen för den här gruppen av unga kvinnor?

.....
.....
.....
.....

9.Övriga kommentarer

.....
.....
.....
.....
.....

Enkäten ifylld av:

Namn.....

Tfn.....

E-post.....

Tack för er medverkan!

Enkät ”Utsatta unga kvinnor i patriarkala familjer”

Svarande 27 av 50.

Svarande kommun/stadsdelsförvaltningar;

Botkyrka kommun
Vårby kommundel (Huddinge kommun)
Järfälla kommun
Lidingö stad
Nacka kommun
Norrtälje kommun
Sigtuna kommun
Solna Stad
Norrmalm SDF
Östermalm SDF
Kungsholmen SDF
Bromma SDF
Kista SDF
Maria-Gamla stan SDF
Katarina-Sofia SDF
Enskede/Årsta SDF
Skarpnäck SDF
Farsta SDF
Liljeholmen SDF
Älvsjö SDF
Vantör SDF
Hägersten SDF
Sundbybergs kommun
Tyresö kommun
Täby kommun
Upplands-Bro kommun
Värmdö kommun

Kontakter med ideella organisationer

Alla Kvinnors Hus, AKH

Box 4023
102 61 Stockholm
Tel. 08-644 09 20 (Jourentelefon) 08-644 09 25 (exp.)
E-post. akh.stockholm@roks.se

AKH:s tjejjour

Tel. 08-644 09 20
E-post. stockholms-tjejjour@roks.se

Alby Kvinnocenter

Albyvägen 6c
145 59 Norsborg
Tel. 08-531 865 20
Hemsida. www.swipnet.se/albykvinnocenter/
E-post. albyqc@swipnet.se

Riksförbundet BRIS (Barnens rätt i samhället)

Karlavägen 121
115 26 Stockholm
Tel. 08-59 88 88 00
E-post. info@bris.se

BRIS region Mitt

Karlavägen 121
115 26 Stockholm
Tel. 08-598 888 10
E-post. bris.mitt@bris.se

Barnens Hjälptelefon 0200-230 230, Vuxentelefon om barn 077-150 50 50
Hemsida. www.bris.se

Brottsofferjouren - Kvinnojouren i Södertälje, Salem och Nykvarn (Kvinnojouren Annfrid i Södertälje)

Box 84
151 21 Södertälje
Tel. 08-550 170 80 (Kvinnojouren har telefontid på fm)
E-post. boj.sodertalje@home.se
E-post. kvinnojouren.sodertalje@home.se

Ersta Härbärge

Box 4619
116 91 Stockholm
Tel 08- 714 62 17
E-post vandpunkten@ersta.se

FRIZONEN (telefonjour och träffpunkt för tjejer)

Wargentinsgatan 8, k.v.

112 29 Stockholm

Tel. 08-650 21 32

E-post. frizonen.sthlm@frizonen.com

Hemsida. www.frizonen.com

From - Tyresö Kvinno- och Tjejjour

Box 209

135 27 Tyresö

Tel. 08-742 23 33

E-post. from.tyreso@roks.se

Föreningen Mansjouren i Stockholms län

Karlbergsvägen 35

113 62 Stockholm

Tel 08-30 30 20

E-post. info@mansjouren.net

Hemsida. www.mansjouren.net

Glöm aldrig Pela och Fadime – Föreningen

G.A.P.F. Föreningen, c/o K.F.K.S

Box 15 203

104 65 Stockholm

Tel. 08-39 97 34

E-post. sara_mohammad1607@yahoo.se

Haninge kvinnojour och tjejjour

c/o Haninge kommun

136 81 Haninge

Tel. 08-777 68 60 (kvinnojouren)

E-post. haninge@roks.se

Tel. 08-777 00 60 (tjejjouren)

Haninge Manscentrum

Tel. 08-606 71 37

Hemsida. www.manscentrum.se/haninge.htm

Kurdiska Riksförbundet, KRF

Box 5013

131 05 Nacka

Tele: 08-644 66 22 Fax: 08-650 21 20

E-post: info@kurdiskarf.org

Hemsida: www.kurdiskarf.org

Kvinnojouren i Huddinge

Box 2007

141 02 Huddinge

Tel 08-746 75 53 (fm)

Kvinnojouren i Nacka/Värmdö

Box 4099

131 04 Nacka

Tel. 08-601 95 72

E-post. nacka-varmdo@roks.se

Kvinnojouren i Sigtuna

Box 3052

195 03 Märsta

Tel. 08-591 193 41

E-post. sigtuna@roks.se

Kvinnojouren i Solna

Box 1363

171 26 Solna

Tel. 08-27 90 80

E-post. solna@roks.se

Kvinnojouren i Österåker

Box 326

184 24 Åkersberga

Tel. 08-540 600 16

E-post. kvinnojoureniosteraker@spray.se

Kvinnojouren Snäcken

Lommarv. 15, Fridhem

761 52 Norrtälje

Tel. 0176-192 19

E-post. snackan.norrtalje@roks.se

Kvinnojouren Stina

Box 70

177 22 Järfälla

Tel. 08-580 269 00 (fm)

E-post. stina.jarfalla@roks.se

Kvinnojouren Täby-Danderyd

Box 2138

193 02 Täby

Tel. 08-768 32 10, 08-758 30 92

E-post. taby-danderyd@roks

Kvinnors Nätverk, Dalila – Kvinnors Nätverks tjejprojekt

Box 2242

103 11 Stockholm

Tel. 08-411 78 55, 08-646 10 70

Dalila – Kvinnors nätverks tjejprojekt Tel. 08-556 39 019

E-post. azam@kvinnonet.org

majgreitz@kvinnonet.org

Hemsida. www.kvinnonet.org

Manscentrum

Stiftelsen Manscentrum

Götgatan 83 D

116 62 Stockholm

Hemsida. www.manscentrum.se

Tel. 08-643 11 86

E-post. kriscentrum@manscentrum.se

Orient Hälsan

S:t Göransgatan 78, 1 tr.

112 38 Stockholm

Tel. 08-653 53 51

Regnbågen Kvinnojourer i Botkyrka

Kvällsvägen 8

146 31 Tullinge

Jourtelefon ej klar.

Riksförbundet för sexuellt likaberättigande, RFSL

RFSL Stockholm

Box 3444

103 69 Stockholm

Tel. 08-457 13 22 (föreningskansliet)

Hemsida. www.rfsl.se

Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige, ROKS

Box 195 17

104 32 Stockholm

Tel. 08-442 99 30

E-post. info@roks.se

Hemsida. www.roks.se

Rädda Barnen

107 88 Stockholm

Tel. 08-698 90 00

E-post. info@rb.se

Hemsida. www.rb.se

Rädda Barnen har en e-post adress och telefon för flickor som lever i två kulturer och behöver tala t.ex. angående problem att vara hotad.

www.rb.se/kriscentrum/flicka.htm

E-post. flicka@rb.se

Tel. 08-698 90 19

Dialogprojektets organisation nås via Rädda Barnen.

Mer information går att fås på Stockholms Stads hemsida:

<http://www.integration.nu/foreningar/mote/dialogprojektet.htm>

Sveriges kvinnojourers riksförbund, SKR

Bondegatan 40, 2 tr.

116 33 Stockholm

Tel.08-642 64 01

E-post. kvinnojourerna@telia.com

Hemsida. www.kvinnojourernas.com

Systerjouren Somaya kvinnojour och tjejjour

Box 5041

163 05 Spånga

Tel.08-760 96 11

E-post systerjouren@spray.se

Terrafem

Box 891

101 37 Stockholm

Tel. 020-52 10 10 (Nationell jourtelefon på 20 olika språk)

Tel 08-643 05 10 (exp)

E-post. info@terrafem.org

Unga Kvinnors Värn, UKV

Box 22225

112 20 Stockholm

Tel. 08-652 99 98

Vallentuna Kvinnojour

Box 170

186 23 Vallentuna

Tel. 0708-21 22 18

Väsby Kvinnojour

Box 134

194 42 Upplands Väsby

Tel. 08-591 911 91

E-post. vasby@roks.se

Ideella organisationer

Hjälp till kvinnor och flickor

I Stockholms län finns 19 kvinnojourer och två stiftelser med skyddat boende för utsatta kvinnor. Dessa har idag totalt drygt 75 platser i skyddat boende. Enligt uppgift tillkommer dessutom sex platser i sommar. Det finns också sju tjejjourer utan boende som riktar sig till yngre flickor. Vidare finns det ett kommunalt kriscentrum för kvinnor med tio platser samt HVB-hemmet KRUTON med åtta platser.

Kvinnojourer

Kvinnojourerna arbetar med stöd och hjälp till kvinnor som är utsatta för våld, våldtäkt, misshandel, trakasserier eller hot om våld. De har telefonjour och kan erbjuda samtal samt skyddat boende.

Inom kvinnojourer (och tjejjourer) arbetar man också med utåtriktad verksamhet i form av kontakt med skolor/skolkuratorer, polis, socialtjänst samt bedriver informations- och utbildningsverksamhet gentemot myndigheter.

Antal platser på kvinnojourer inom Stockholms län:

(Regnbågen Kvinnojouren i Botkyrka - tre platser till hösten.)

Haninge Kvinnojour - fyra platser för kvinnor med barn.

Kvinnojouren i Huddinge - fem platser i två lägenheter.

Kvinnojouren Stina, Järfälla - tre platser för kvinnor med barn.

Kvinnojouren i Nacka/Värmdö - sex platser.

Kvinnojouren Snäckan, Norrtälje - två platser i skyddat boende (en plats som inte är skyddad).

Kvinnojouren, Sigtuna - två platser för kvinnor med barn.

Kvinnojouren i Solna - sju platser.

Alla Kvinnors Hus, AKH - nio platser för kvinnor med barn i Stockholm.

(Kvinnojouren Sollentuna - ny jour.)

From, Tyresö kvinnojour - fem platser för kvinnor med barn.

Kvinnojouren i Täby-Danderyd - fyra platser i en lägenhet.

Väsby Kvinnojour - två platser i en lägenhet.

Kvinnojouren i Vallentuna - två platser.

Kvinnojouren i Österåker - två platser för kvinnor med barn.

Kvinnojouren Annfrid, Södertälje - fem platser för kvinnor med barn.

Systerjouren Somaya - tre platser (får tre platser till i sommar).

Terrafem - inget eget boende men har en telefonjour på 20 olika språk och hjälpande verksamhet.

Alla Kvinnors Hus, AKH, som startades 1978 är en av Sveriges äldsta kvinnojourer. På Alla Kvinnors Hus stöder man kvinnor primärt genom sin telefonjoursverksamhet och genom att erbjuda tillfälligt, skyddat boende för utsatta kvinnor och deras barn. I det skyddade boendet

finns nio platser. Verksamheten omfattar vidare rådgivning, stödsamtal och juridisk rådgivning för utsatta kvinnor. Alla Kvinnors Hus har sammantaget fyra jourer; förutom telefonjouren och juristjouren även en dövjour och en tjejjour (se nedan).

Systerjouren Somaya är en ideell förening som består av muslimska kvinnor med olika etnisk bakgrund och kunskaper i ett flertal språk. Sedan 1998 driver föreningen en kvinnojour med telefonjour och skyddat boende. Hjälpökande kvinnor välkomnas oavsett etnisk bakgrund och livsåskådning, men många sökande är muslimer med olika etnisk tillhörighet. Systerjouren Somaya har i nuläget tre platser men kommer i juli att få ytterligare tre platser. De har också kontakter med familjer ute i landet. Till dessa skickar jouren flickor som behöver komma bort från hemmet. Antalet flickor som tagit kontakt med Systerjouren Somaya har ökat och hösten 2000 öppnades en tjejjour i Somayas regi.

Terrafem är en ideell förening som är fristående från myndigheter och religiöst och partipolitiskt obunden. De arbetar för kvinnors och barns rätt till ett liv utan sexualiserat våld och strävar i feministisk anda efter kvinnors frigörelse på alla plan i samhället. Terrafem verkar också för ökad integration mellan svenska kvinnor och kvinnor med utländsk härkomst. De har en jourtelefon på 20 språk och informationsmaterial på 12 olika språk. De arbetar för att kunna erbjuda övernattning/skyddat boende för kvinnor/flickor med invandrarbakgrund som är utsatta för mäns våld.

Tjejjourer

Tjejjourerna vänder sig speciellt till unga flickor. Tjejjourerna arbetar främst genom telefonjourer eller e-post, men har även annan kontakt med flickorna. Tjejjourerna ger flickorna stöd och hjälp av olika slag t.ex. vid besök hos myndigheter eller inom sjukvården. Oftast bedriver tjejjourerna sin verksamhet på en kvinnojour. Tjejjourerna har inget eget skyddat boende.

Alla Kvinnors Hus tjejjour - telefonjour och stödjande verksamhet i Stockholm.

FRIZONEN - telefonjour och träffpunkt för tjejer i Stockholm.

Haninge tjejjour - telefonjour och stödjande verksamhet.

Tjejjouren Tesa, Jakobsberg - bedriver verksamhet via e-post och hemsida, har inte fått telefonjour ännu.

Tyresö tjejjour - är under bildande.

Stockholms tjejjour - telefonjour och stödjande verksamhet.

Systerjouren Somayas tjejjour - telefonjour och stödjande verksamhet.

Kommunala verksamheter som hjälper utsatta flickor och kvinnor

Förutom de ideella kvinnojourerna finns också i kommunal regi olika former av stöd och boende till kvinnor som varit utsatta för fysiskt och psykiskt våld.

Kriscentrum för kvinnor som drivs av Stockholms stad, har ett eget hus med olika verksamheter i centrala Stockholm. Dit kan kvinnor som blivit utsatta för psykiskt, fysiskt eller sexuellt våld själva vända sig för att få hjälp. Kriscentrum för kvinnor har en jourtelefon samt ger professionell hjälp och stöd till kvinnorna genom enskilda samtal och samtalsgrupper. Kriscentrum för kvinnor har ett skyddat boende med tio platser för kvinnor med eller utan barn. Utbildad personal finns dygnet runt. Varje kvinna får också två kontaktpersoner. Kriscentrum för kvinnor har som mål att vara en kunskapsbank och ett resurscentrum för alla som arbetar med våldsutsatta kvinnor. De samarbetar med stadsdelsförvaltningarna i Stockholms stad, polisen, advokater samt hälso- och sjukvården.

Kriscentrum för kvinnor har, genom ett samverkansprojekt med Alla Kvinnors Hus, startat Team för Våldtagna Kvinnor. Genom teamet erbjuder man stöd och hjälp för våldtagna kvinnor eller män och anhöriga till våldtagna.

Det har också nyligen startats ett akut boende av Stockholms stad, som är förlagt till *KRUTON* (Stockholms stad HVB – Barn och ungdom). Det finns plats för åtta flickor, i första hand för ärenden inom Stockholms stad men i mån av plats även för kranskommunerna.

I Botkyrka finns *Kvinnorådgivningen* som delvis fungerar som en kvinnojour, men som inte bedriver någon myndighetsutövning.

I Södertälje finns en kombinerad brottsoffer- och kvinnojour (*Kvinnojouren Annfrid* med fem platser). Dessutom har brottsofferjouren två platser. I Södertälje finns även ett familjecenter, *Lyktan*. Lyktan är en öppen mottagning inom socialtjänsten vilken inte bedriver någon myndighetsutövning. Till Lyktan har ett par unga kvinnor i 20-årsåldern vänt sig.

Andra former av skyddat boende

Ersta härbärke i Stockholm har idag ett skyddat boende för kvinnor med eller utan barn som befinner sig i en akut krissituation. Ersta Härbärke tar emot alla flickor och kvinnor. De har träffat på många flickor som hotas av sina pappor eller männen i familjen. Ersta Härbärke har fem platser. Boendetiden på Ersta Härbärke kan variera men är som längst tre månader. Det finns personal dygnet runt och alla boende får en kontaktperson. Huvudman för verksamheten är Ersta Diakonisällskap, som är en ideell förening med anknytning till Svenska kyrkan.

Unga Kvinnors Värn, UKV, är en stiftelse inom Svenska kyrkan och deras huvudmän är Ersta Diakonisällskap och Stockholms Domkyrkoförsamling. UKV är ett HVB-hem som står under Länsstyrelsens tillsyn. UKV kan beskrivas som ett kris- och motivationshem för kvinnor och har sju platser i Stockholm. UKV har fungerat på olika sätt genom åren, men idag vänder sig UKV till kvinnor mellan 18 och 30 år. UKV är bemannat dygnet runt och kvinnorna får regelbundna samtal av stödjande karaktär. Det finns också kontaktpersoner där. UKV har också en lägenhet med skyddad adress där det finns plats för två kvinnor med barn.

Andra ideella organisationer

Rädda Barnen

Rädda Barnen arbetar för barns rättigheter. De har kontakter med såväl flyktingbarn som utsatta flickor som är rädda för sina fäder. På Rädda Barnen finns en grupp som ska jobba med krigsskadade barn. När de satte ut sin information på hemsidan började de få e-post och telefonsamtal från en ny grupp unga flickor. Flickorna är oftast under 18 år. Arbetsgruppen på Rädda Barnen består av tre terapeuter varav två kvinnor. De ger inte behandling men ger råd om vilka möjligheter ungdomarna har. Efter mordet på Fadime ringer eller e-postar en flicka om dagen till Rädda Barnen. Flickorna är desperata när de ringer, hotade av fäder, bröder och släkten. Det kan gälla oönskade giftermål eller annat. Flickorna frågar sig; ”Ska jag rymma, gömma mig? Vad finns för stöd i lagen mot giftermål? Var kan jag få skydd?” Rädda Barnen samarbetar nu med kvinnojouren och i ett fall med socialtjänsten. I ett fall blev Rädda Barnen kontaktade av en flicka som varit isolerad i 8 månader, utan att ha fått gå ut eller träffa någon.

Rädda Barnen driver också ”Dialogprojektet”, som stöds av Integrationsnämnden i Stockholm, för att motverka våld mot barn och kvinnor samt att involvera invandrarorganisationer i det våldsförebyggande arbetet utifrån ett jämställdhetsperspektiv. ”Dialogprojektet” kan sägas arbeta förebyggande och fokus ligger på att vara ute och prata om jämställdhet och faders ansvar för sina söners uppfostran. De tre män som arbetar med projektet diskuterar då frågor som papparollen, pojkars behov av positiva manliga förebilder och mansrollen hos olika invandrarorganisationer. Mötesplatserna är ofta ute i invandrartäta områden runt om i Stockholm och Sverige.

Barnens rätt i samhället, BRIS

BRIS har ett pågående projekt ”Invandrarbarn och deras familjer – ge ökad kunskap om BRIS och Barnens hjälptelefon”.

Syftet med projektet är att;

- Öka medvetenheten hos barn och deras familjer med utländsk bakgrund om rättigheter och skyldigheter inom familjen.
- Ge möjligheter att påverka och utöva det demokratiska inflytande föräldrar och barn har rätt till.
- Uppmuntra till och skapa mötesplatser för samtal inom invandrargrupper och mellan dessa och det svenska samhället.

Bakgrunden till projektet är att BRIS hade en mycket liten andel barn med utländsk bakgrund som kontaktade dem. Genom detta projekt arbetar BRIS för att öka kunskapen hos barn och vuxna med utländsk härkomst om vad BRIS är och om sitt arbete.

Riksförbundet för sexuellt likaberättigande, RFSL

Riksförbundet för sexuellt likaberättigande, RFSL, menar att resultatet av en 50-årig kamp med politiska, sociala och psykologiska frigörelseprocesser har lett till att unga homo- och bisexuella samt transpersoner kan ”komma ut”. RFSL vittnar om flera fall där utsatta homo- och bisexuella samt transpersoner (både flickor och pojkar) med utländsk bakgrund har utsatts för förtryck, hot, våld av olika slag från sin familj. RFSL framför att det är viktigt att lyfta fram att det även finns andra som kan vara utsatta för dessa våldshandlingar än heterosexuella flickor/kvinnor.

RFSL menar att fokus behöver sättas på ungdomar i riskzon och där är skolan en bra början. All skolpersonal behöver utbildas, men även socialtjänst och polis med flera. När man kommer i kontakt med våld i starkt patriarkala familjer, är det extremt viktigt att alla jobbar åt samma håll och förstår allvaret. Skyddet måste tillträda omedelbart och bedömas utifrån de individuella behoven. Att ha handlingsplaner är bra, men det är nödvändigt att det finns plats för okonventionella lösningar.

Kurdiska Riksförbundet

Kurdiska Riksförbundet har nyligen publicerat rapporten, ”Vår röst är vår framtid”, från sitt treåriga projekt, ”Generationskonflikt”. Projektet finansierades av Integrationsverket efter att Näringsdepartementet gått ut med direktiv om stöd till projekt som riktar sig till ”utsatta invandrartjejer”. Under arbetet med projektet valde man att ha hela familjen som målgrupp, då man sett större svårigheter med fäder och bröder med traditionella värderingar angående uppfostran och den enskildes frihet. Det kändes mer angeläget att försöka påverka kvinnosynen hos män och pojkar skriver man i rapporten. Redan innan visste man att frågor som jämställdhet, kvinnosyn och begreppet heder etc. var känsliga och tabubelagda, därför valdes begreppet ”Generationskonflikt”.

I rapporten föreslår de förebyggande insatser riktade till hela familjen samt stöd för de utsatta flickorna och en bättre information om jämställdhetspolitiken till nyanlända flyktingar och anhöriga.

Glöm aldrig Pela och Fadime - Föreningen

Föreningens representanter menar att regeringens föreslagna åtgärdspaket är bra, men att det inte är tillräckligt - det behövs mer förebyggande åtgärder.

Samhället måste reagera starkare mot män som hotar, misshandlar och förtrycker sina döttrar. Föreningen menar dock att i fråga om s.k. hedersmord är det en hel familj/släkt som deltar. Det är inte bara kvinnor som kan arbeta för att lösa dessa frågor, män måste också engagera sig i att lösa problemen. Samtidigt får man inte glömma bort att kvinnor också kan vara bärare av det patriarkala systemet.

Föreningen anser att myndigheter måste förhindra att flickor som riskerar att bli förlovade, bortgifta eller mördade i sina hemländer får resa i väg med sina föräldrar. Myndigheterna ska ”vakta” familjen så att de inte tar flickan till hemlandet. Detta innebär bl.a. att skolan och andra myndigheter måste lära sig att förstå när utsatta flickor mår dåligt på grund av olika former av förtryck.

Det blir t.ex. viktigt att det finns information om kvinnors och barns rättigheter till nyanlända i Sverige. Det framförs också kritik mot att det oftast är mannen som får socialbidraget, kvinnan hamnar då lätt utanför kontakten med det svenska samhället.

Det framförs också att bidrag till ”invandrarorganisationer” måste villkoras, det ska krävas att de ställer sig bakom kvinnors och barns rättigheter.

Ett skyddat boende tycker föreningen vore bra om det finns personal som antingen har utländsk bakgrund eller har förståelse för flickans utsatta situation. Vidare måste det finnas psykiatrisk hjälp på grund av att flickan kan leva ett dubbelliv och vara mycket splittrad. Bristen på livvakter är ytterligare ett problem, eftersom de flickor som är extremt hotade måste ha det skyddet.

Föreningen kommer med flera förslag som inte är helt okontroversiella.

När kulturella traditioner kommer i konflikt med barns rättigheter ska dessa inte tillåtas.

Föreningen menar att t.ex. slöjan borde förbjudas på barn. När barnen blir 16 år kan de välja själva om de vill bära slöja eller inte. Vidare anser man att religiösa friskolor borde förbjudas, vilka leder till ökad segregationen enligt föreningen. Representanterna menar att vissa former av utövande av olika religioner hamnar i konflikt med barnkonventionen och FN:s mänskliga rättigheter.

Länsstyrelsen fick genom Glöm aldrig Pela och Fadime – Föreningen, träffa en kvinnlig läkare från norra Irak. Hon startade en kvinnojour där nere som idag är tvungen att arbeta underjordiskt. Hon delade med sig av sina erfarenheter och kunskaper i att arbeta mot s.k. hedersmord och utsatta kvinnor och flickor i norra Irak.

Kvinnors nätverk

Kvinnors nätverk har en rådgivningsservice, som är ett komplement till deras radioprogram ”Kvinnors Röst”. Rådgivningsverksamheten syftar till att stödja första och andra generationens kvinnliga invandrare och invandrarungdomar. De är specialiserade på frågor gällande familjeliv, arbete, utveckling och integration i det svenska samhället.

Kvinnors nätverk driver också ett tjejprojekt, Dalila, som riktar sig till flickor med invandrarbakgrund. Målet är att stärka kvinnor och flickor med utländsk bakgrund och att kämpa för kvinnors och flickors mänskliga rättigheter i Sverige och resten av världen. Genom Dalila kan flickor bl.a. få hjälp och stöd genom att träffa andra flickor i samma situation, prata med en psykolog eller annan vuxen från Kvinnors nätverk samt få hjälp i kontakten med myndigheter.

Kvinnors nätverk har under det senaste året haft kontakt med och hjälpt ungefär 28 flickor. De flickor som Kvinnors nätverk kommer i kontakt med vågar inte kontakta t.ex. socialtjänsten för att de är rädda för att det ska leda till att det sprids ett rykte om familjen.

För de unga flickor som är i 20-års åldern passar det inte att bo på kvinnojour, eftersom det ställer krav och lägger ansvar på flickorna som de inte är mogna för. Dessa flickor behöver mer stöd än vad som kan ges på kvinnojournerna. Samtidigt vill dessa flickor också leva ett vanligt liv och vill då inte bo på en kvinnojour. De som är extremt hotade är beredda att flytta till en ny stad.

Föreningen anser att de som har rätt erfarenhet och kunskap om flickornas situation är de som ska bli ansvariga om deras omvårdnad. De finns socionomer, frivilligorganisationer och forskare med rätt kunskap och dessa borde få jobba med att bygga upp ett skyddat boende i samarbete med socialtjänsten.

Under utredningstiden borde det finnas ett skyddat boende och sen olika permanenta lösningar. Eventuellt skulle en bra plats för ett skyddat boende vara på folkhögskolor.

Mansjouren i Stockholms län

Mansjouren i Stockholms län är en fristående förening som drivs med ekonomiskt stöd huvudsakligen från Storstockholms olika sociala förvaltningar. De som arbetar på jouren gör det ideellt och utifrån egna erfarenheter. Mansjouren har som uppgift att möta och stödja män i kris. De arbetar genom att två kvällar i veckan ta emot telefonsamtal och besök på jouren. Vidare startar jouren fem till sex gånger per år samtalsgrupper för män, som handleds av någon från mansjouren.

Manscentrum – Kriscentrum för män

Manscentrum – Kriscentrum för män, är en politiskt och religiöst obunden stiftelse vars målsättning är att hjälpa män i kris. En övergripande målsättning är att hjälpa män och kvinnor att "leva bättre tillsammans". Manscentrum driver inom länet en rådgivningsverksamhet i Stockholm och en i Haninge, dit ett stort antal män kommer varje år för att få hjälp och stöd. Kontakten med män sker alltid på frivillig bas. Manscentrum erbjuder samtalshjälp för att kartlägga, bearbeta och finna lösningar på känslomässiga och praktiska problem. De som jobbar på Manscentrum är professionella terapeuter. Verksamheten finansieras med bidrag från Stockholms kommuner, Stockholms läns landsting, några kranskommuner, kyrkliga församlingar, privata organisationer samt avgifter från klienter.

Orient Hälsan

Orient Hälsan är ett multikulturellt och multidisciplinärt center för psykosocial bedömning, utredning och rehabilitering av individer och familjer från olika etnisk och kulturell bakgrund. De senaste åren har Orient Hälsan särskilt uppmärksammat problemet med utsatta flickor/kvinnor i patriarkala familjer.

Orient Hälsan har i samarbete med socialtjänsten utarbetat olika modeller för att arbeta med flickor/kvinnor som hävdar sina rättigheter. Det ska hjälpa flickorna att kunna stå emot de påtryckningar och utsattheten som den patriarkala familjen utsätter dem för. Dessa modeller har inte bara vänt sig mot individer, utsatta flickor/kvinnor, utan även deras familjer. Arbetet med patriarkala familjer kräver kunskap om de kulturella och traditionella aspekterna i den patriarkala familjestrukturen, men också kännedom om migrationens effekt på de strukturella förändringar som sker i dessa familjer samt förändringar av maktpositioner och roller.

På Orient Hälsan har man under åren utvecklat kompetens i ett terapeutiskt team som arbetar specifikt med dessa frågor.

Trygghetsskapande åtgärder för utsatta flickor/kvinnor som försöker frigöra sig är att arbeta med familjer menar Orient Hälsan. Förutom det professionella terapeutiska, psykologiska och psykiatriska stödet till de utsatta flickorna/kvinnorna behövs också arbeta med förändringen av de attityder som finns inom familjen och släkten. Vidare säger Orient Hälsan att arbetet med familjerna som en viktig del av trygghetsskapandet, är också en bekräftelse av flickors/kvinnors rätt att sträva efter jämställdhet och frigörelse.

Stockholm den 2 april 2002

KALLELSE

Jag har nyligen fått i uppdrag av regeringen att påskynda lösningen av ett akut skyddat boende för flickor i patriarkala familjer i länet. Frågan har aktualiserats bl a genom det tragiska mordet på Fadime Sahindar.

Länsstyrelsen gör nu en kartläggning av arbetet inom socialtjänsten, polis, kvinnojourer/tjejjourer för att bedöma hur stort problemet är, vad som görs idag, vilka problem som finns och vilka åtgärder som behövs, akut och på längre sikt.

För att få ytterligare synpunkter inbjuds Du härmed som sakkunniga i frågan till ett rådslag **måndag den 22 april 2002 kl 11-14**, på Länsstyrelsen Hantverkargatan 29, hörsalen. Vi bjuder på någon förtäring.

Tacksam för svar senast den 17 april på tel 08/785 50 70. Har du några frågor om träffen eller uppdraget, kan dessa ställas till jämställdhetsexperten Gunilla Sterner 08/ 785 43 04.

Med vänliga hälsningar

Mats Hellström

Anmälningar till rådslag ”utsatta flickor”, den 22 april 2002, kl. 11:00 - 14:00, Hörsalen, Länsstyrelsen

Namn	Organisation/Myndighet
Astrid Schlüter	Socialhögskolan
Ann Mari Wallberg	Kriscentrum för kvinnor
Anneli Almgren	Haninge Kvinnojour och tjejjour
Anneli Ward	Botkyrka kommun
Angelina Wikström	Föreningen Glöm aldrig Pela och Fadime
Arne Hasselgren	Brottsofferjouren Spånga-Kista
Azam Qarai	Kvinnors nätverks tjejprojekt Dalila
Bahman Garemani	Kurdiska män mot kvinnoförtryck
Bernardita Nunez	TERRAFEM
Cecilia Palmgren	Fryshuset, Electra
Ekie Odedal	Brottsofferjouren Spånga-Kista
Enisa Stenvinkel Kielan	Systerjouren Somaya Kvinno- och tjejjour
Eva Blomkvist	Bostadsförmedlingen Stockholms Stad
Gunnel Sjöstedt Karlsson	Länsstyrelsen
Gunnel Karlsson	Brottsofferjouren Spånga-Kista
Gunilla Sterner	Länsstyrelsen
Haide Daragahi	Ordf. Kvinnors rätt
Halala Rafi	Kommittén för försvaret av kvinnors rättigheter i Irak
Halale Taheri	Förbundet för Kvinnor rättigheter i Kurdistan
Janna Hörnqvist	Länsstyrelsen
Johan Zetterberg	Mansjouren i Stockholms län
Kamal Mohamed Asad	Kulturella Förening för Kurder i Sverige
Karin Jaensson	Länsstyrelsen.
Karin Mård	Södertälje kommun
Katarina Gürsoy	Länsstyrelsen
Kjell Klevbom	Kommunförbundet i Stockholms län
Kristina Telerud	Ersta Härbärge
Leif Johansson	Polismyndigheten, Operation Kvinnofrid
Lena Söderholm Kalmendal	Länsstyrelsen
Lina Blombergsson	Rinkeby SDF
Maj Grez	Kvinnors nätverks tjejprojekt Dalila
Mahin Alipor	Kommittén för försvaret av iranska kvinnors rättigheter, KFKI
Malin Ström	Kvinnoforum
Margareta Gunnarsson	Stiftelsen Stora Sköndal
Maria Lyshöj	Unga kvinnors värn
Maria Rashidi	Kvinnors rätt
Martina Frank	Sll Rinkeby
Mats Hellström	Landshövdingen, Länsstyrelsen
Mitra Moslen	Kvinnors rätt
Mona Starkman	Tensta SDF
Mona Hallström	Integrationsverket
Nermin (för Sonia Sherefay)	Tensta SDF
Nina Ohlsson	Unga kvinnors värn

Parvin Kabloy	Internationella kommittén för försvaret av Iranska kvinnors rättigheter
Rigmor Mjörnell	Kvinnoforum
Seiram Duran	Kurdiska kvinnoförbundet
Soma Parastar	Frizonen
Thintin Strandman	Tjejjouren - Frizonen
Tina Wikström	Föreningen Glöm aldrig Pela och Fadime
Violet Dahlgren	Regnbågen Kvinnojour
Zerrin Sarioglu	Kvinnojouren i Huddinge

Företrädare för kommunernas socialtjänst, enligt sändlista

INBJUDAN

Jag har i februari fått i uppdrag av regeringen att påskynda lösningen av ett akut skyddat boende för utsatta flickor i patriarkala familjer. Frågan har aktualiserats bl a genom det tragiska mordet på Fadime Sahindar.

Länsstyrelsen gör nu en kartläggning av arbetet med denna fråga inom socialtjänst, polis, kvinnojourer/tjejjourer för att bedöma hur omfattande problemet är, vad som görs idag, vilka problem som finns och vilka åtgärder som behövs, akut och på längre sikt. En första rapport ska lämnas till regeringen före midsommar.

Vi håller på att sammanställa enkäterna och vill gärna diskutera våra slutsatser med dig. Du inbjuds härmed till ett rådslag

Den 3 juni kl 13.30-16 på Länsstyrelsen, hörsalen 4 tr

Tacksam för svar senast den 17 maj på tel 08/785 50 70 eller email: elena.alexe@ab.lst.se Har du några frågor om träffen eller synpunkter på uppdraget ,kan dessa ställas till jämställdhetsexpert Gunilla Sterner Tel 08/785 4304 eller Janna Hörnqvist 08/785 42 07

Med vänlig hälsning

Mats Hellström

Anmälningar till rådslag ”utsatta flickor” den 3 juni kl. 13:30-16.00, Hörsalen, Länsstyrelsen

Namn	Organisation
Ann Gotting-Veide	Socialförvaltningen Solna
Ann Kristin Hasselsten	Socialförvaltningen Vallentuna
Anneli Ward	Botkyrka Ungdomsgruppen norr
Annika Westerbom	IFO - Järfälla
Anders Börjes	KRUTON
Arja Rojninen	Ungdomsenheten, Haninge
Anette Nerlander	KRUTON
Britt Garmaeus	Socialförvaltningen Haninge
Britta Sellerholm	Socialförvaltningen Huddinge-Flemingsberg
Karin Ericsson	Spånga-Tensta SDF
Gunilla Hansson	Ungdomsenhet Hägersten, SDF
Gunilla Karlbom	Igelstavikens Gymnasium, Södertälje
Göran Råby	Integrationsförvaltningen Sthlm.
Görel Hedberg	Al-Zahraa Idealiska Akademi, Älvsjö
Ingrid Vinokur	Integrationsförvaltningen Sthlm.
Johanna Sköldunger	Skärholmens SDF
Kerstin Windisch	Farsta SDF
Kristina Svärling	Skärholmens SDF
Leif Johansson	Polismyndigheten, Integrationsenhet
Lotta Persson	Botkyrka kommun
Marie Hummer	Polismyndigheten, Integrationsenhet
Magnus Widén	Nykvarns kommun
Maria Silva	Spånga-Tensta SDF
Mia Sparrings 5 pers.	Barn och familjesektionen, Farsta SDF
Perikhan Ali	Spånga-Tensta SDF.
Sofia Högberg	Spånga-Tensta SDF
Solveig Sandström	IFO Sigtuna, Socialjouren Norrort
Staffan Bardach	Vaxholm Socialtjänst IFO
Lena Magnusson	Farsta SDF
Karin Ericsson	Farsta SDF
	LÄNSSTYRELSEN
Mats Hellström	Landshövdingen
Gunilla Sterner	Jämställdhetsexperten
Lena Söderholm Kalmendal	Integrationsansvarig
Katarina Gürsoy	Integrationsansvarig
Karin Jaensson	Social enheten
Janna Hörnqvist	Jämställdhetsenheten

Till rektorer, kuratorer, lärare, ungdomsmottagningar m fl

INBJUDAN

Jag har i februari fått i uppdrag av regeringen att påskynda lösningen av ett akut skyddat boende för utsatta flickor i patriarkala familjer. Frågan har aktualiserats bl a genom det tragiska mordet på Fadime Sahindar.

Länsstyrelsen gör nu en kartläggning av arbetet med denna fråga inom socialtjänst, polis, kvinnojourer/tjejjourer för att bedöma hur omfattande problemet är, vad som görs idag, vilka problem som finns och vilka åtgärder som behövs, akut och på längre sikt. En första rapport ska lämnas till regeringen före midsommar.

Vi tror att personal i skolorna, på ungdomsmottagningar och i fritidsverksamheter kommer i kontakt med de utsatta flickorna i ännu högre grad än polis och socialtjänst. Vi är intresserade av att höra era erfarenheter av problemet och synpunkter på vad som behöver göras. Du inbjuds härmed till ett rådslag

Den 5 juni kl 13.30-16 på Länsstyrelsen, Lärrum 5 tr

Tacksam för svar senast den 24 maj på tel 08/785 50 70 eller email: elena.alexe@ab.lst.se Har du några frågor om träffen eller synpunkter på uppdraget ,kan dessa ställas till jämställdhetsexpert Gunilla Sterner Tel 08/785 4304 eller Janna Hörnqvist 08/785 42 07

Med vänlig hälsning

Mats Hellström

**Anmälningar till rådslag ”utsatta flickor” den 5 juni kl. 13.30-16.00, Lärrum 5 tr.
Länsstyrelsen**

Namn	Organisation
Annelie Klaassen Marie Högvall Britt Velander Gabrielle Fries Ove Segerström	Sigtuna kommuns Ungdomsmottagning
Ann-Sofie Eriksson	S:t Erik gymnasium
Ann-Marie Söderström	Haninge
Anita Jakobsson	Fittja skolan
Ami Rikman	Enskede Ungdomsmottagning
Bernadita Nunez	TERRAFEM
BOJ	Nynäshamns Ungdomsmottagning
Elugari Keltoin	Norsborg
Eva Adolfsson	Skärholmens gymnasium
Eva-Lena Hjalmarsson	Stadsmissionens ungdomsmottagning
Eva von Hueck	S:t Görans gymnasium
Gunn-Britt Frithiofsson	Kvinnojouren Stina, Järfälla
Gunnel Brandt	Söderbymalmsskola, Haninge
Inger Norman	
Ingrid Lindgren	S:t Jacobi gymnasium
Kerstin Sjölund	S:t Jacobi gymnasium
Karin Sandelin	Fittja skolan
Kerstin Aronsson	Rinkebyskolan
Kerstin Karlernäs Schultz	Skärholmens gymnasium
Kerstin Nordin	Sätra skolan
Kjerstin Zierer	Norrmalms SDF
Majna Edberg	Haninge Ungdomsmottagning.
Maria Eriksson	Nacka Ungdomsmottagning
Marianne Westin Samba	
Sara Ronningstam Millberg	Tumba gymnasium
Therese Elfström	Norsborg
Ulla –Britt Andreasson	Solna Ungdomsmottagning
Åsa Dahlin	Haninge Ungdomsmottagning.

Stockholm den 26 februari 2002

Till kommunerna i Stockholms län
Kommunstyrelsens ordförande
Kommundirektören

Jag har nyligen fått i uppdrag av regeringen att påskynda lösningen av ett akut skyddat boende för flickor i patriarkala familjer i länet. Frågan har aktualiserats bl a genom det tragiska mordet på Fadime Sahindar. Kvinnojourerna har därefter uppvaktat mig och påtalat att antalet unga flickor och kvinnor som söker hjälp hos dem har ökat kraftigt och att de har behov av fler platser. Det råder på många håll en direkt kris med brist på lägenheter som gör att kvinnojourer inte kan ta emot kvinnor som kommer till dem med akuta hot och misshandel bakom sig

Problemet är komplicerat och mångfacetterat. Idag kan det vara svårt för de unga flickorna att få rätt hjälp av myndigheter och organisationer. På längre sikt behövs därför flera åtgärder av mer förebyggande karaktär, tex utbildning av socialtjänst och skola, om samverkan, behov och hur man gör riskbedömningar. På kort sikt är det framförallt bristen på lägenheter till akut skyddat boende för unga flickor samt för kvinnojourernas/ tjejjourernas verksamhet som behövs.

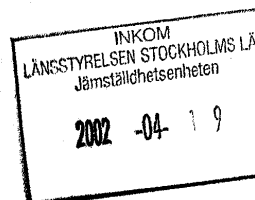
Bostadsbristen i länet är stor men jag vill med detta brev uppmärksamma Er på detta allvarliga problem och höra vad Ni kan göra för att få fram lägenheter. Ett begränsat antal lägenheter i varje kommun skulle kunna innebära en stor skillnad för kvinnorna. Inom ramen för mitt bostadsuppdrag att besöker jag alla kommuner och ser fram emot att ta del av Era erfarenheter och få veta hur ni möter dessa problem och vad som kan göras i närtid och i framtid. Behovet av långsiktiga åtgärder är stort men framförallt behövs just nu mycket akuta insatser där kommunerna har en nyckelroll.

Med vänlig hälsning

Mats Hellström

Dnr. 3023-2002-14132-120

Sid 1 (9)

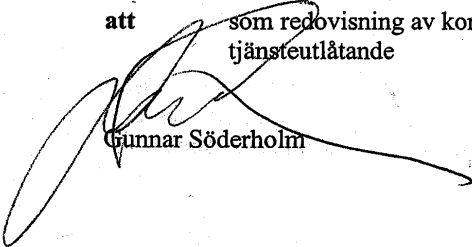
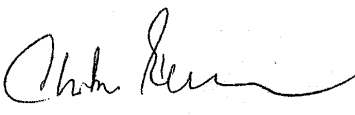
STOCKHOLMS STADS
BOSTADSFÖRMEDLING ABSTYRELSEÄRENDE NR 30/2002
2002-04-15
Ärende nr 8Till
Styrelsen för Stockholms Stads
Bostadsförmedling AB och
Socialtjänstnämnden

Regional förtursförmedling för misshandlade kvinnor

FÖRSLAG TILL BESLUT

VD föreslår att styrelsen beslutar

att som redovisning av kommunfullmäktiges uppdrag överlämna detta tjänsteutlåtande

Gunnar Söderholm
Christer Ericsson

Sammanfattning

Socialtjänstförvaltningen avger likalydande tjänsteutlåtande.

Kommunfullmäktige beslöt den 5 mars 2001 att uppdra åt Socialtjänstnämnden och uppmåna styrelsen för Stockholms Stadshus AB att uppdra till Stockholms stads Bostadsförmedling AB att utreda möjligheterna att i samarbete med övriga kommuner i regionen införa en regional förtursförmedling av bostäder för misshandlade kvinnor.

Bostadsförmedlingen har genom en enkät till samtliga länets kommuner efterhört intresset för att medverka i en regional förtursförmedling. Tio kommuner har trots påstötningar inte besvarat förmedlingens fråga eller förklarat att man inte vill medverka i en regional förtursförmedling.

Femton kommuner har visat intresse att medverka i en förmedling, men endast fyra kommuner har förklarat att man är beredda att lämna lägenheter med första handskontrakt till en sådan förmedling.

Stockholms Stads Bostadsförmedling AB och socialtjänstnämnden anser att intresset är för litet för att det skall vara meningsfullt att fortsätta arbetet med uppbyggnad av en gemensam förmedling. Bostadsförmedlingen avser däremot att genom kontakter med de enskilda kommunerna försöka åstadkomma ett samarbete, som dock får utformas efter förutsättningarna i varje enskilt fall.

Bakgrund

Kommunfullmäktige beslöt den 5 mars 2001 att uppdra åt Socialtjänstnämnden och uppmana styrelsen för Stockholms Stadshus AB att uppdra till Stockholms stads Bostadsförmedling AB att utreda möjligheterna att i samarbete med övriga kommuner i regionen införa en regional förtursförmedling av bostäder för misshandlade kvinnor.

Motionen

Ann-Marie Strömberg (v) och Anita Habel (v) har i en motion av den 15 november 1999, bilaga, föreslagit att kommunfullmäktige skall besluta utreda möjligheterna att i samarbete med övriga kommuner i regionen införa en regional förtursförmedling av bostäder för misshandlade kvinnor. Motionärerna anförde att tillgången till skyddat boende för misshandlade kvinnor och deras barn är begränsad. Bostadsbristen medför att många kvinnor bor kvar relativt lång tid på Kriscentrum för kvinnor, Alla Kvinnors hus och i de skyddade boenden regionens kvinnojourer erbjuder.

Varje kommun har ett huvudansvar att tillhandahålla bostäder åt sina invånare. Det finns dock, menar motionärerna, för misshandlade och förföljda kvinnor speciellt starka skäl att få hjälp att flytta till annan ort. Regionens kommuner borde tillsammans kunna lösa bostadsproblemet för dessa kvinnor.

Motionärerna anser att en lösning skulle kunna vara att Stockholms stad som regional samordnare åtar sig att förmedla förturslägenheter till kvinnor i behov av skydd och ny bostad i hela länet. De kommuner i länet som ingår i denna regionala förtursförmedling åtar sig att som motprestation ställa lägenheter till förfogande för kvinnor från andra kommuner.

Föredragande borgarråden

Gatu- och fastighetsborgarrådet och socialborgarrådet instämde i kommunstyrelsens utlåtande över motionen med motionärerna, att kvinnomisshandel är ett stort problem och att det är angeläget att utsatta kvinnor får en möjlighet att bryta med den misshandlande mannen och starta på nytt.

Efter att ha redovisat hur erfarenheterna från den nuvarande ordningen uttryckte emellertid borgarråden tveksamhet till att en förtursförmedling skulle innebära någon egentlig förbättring för utsatta kvinnor. Emellertid menade de att frågan om en regional förtursförmedling ändå borde utredas.

Kommunstyrelsen ansåg därför att vad som borde prövas är möjligheten av att i samarbete med övriga kommuner i regionen skapa en regional förtursförmedling av bostäder till misshandlade kvinnor, varvid det är viktigt att utredningen analyserar olika alternativa lösningar och att även beaktar kostnadsaspekterna. En förutsättning för att en regional förtursförmedling skall kunna fungera är dock att alla kommuner i Stockholms län är villiga att bidra med resurser i form av finansiering och bostäder. Skulle denna beredskap saknas faller också idén om ett sådant samarbete.

Utredningen

Utredningen har efter beslut av cheferna för Socialtjänstförvaltningen och Stockholms Stads Bostadsförmedling AB utförts av två handläggare vid bostadsförmedlingen, samordnarna Kerstin Ellheden och Eva Blomkvist.

Utredningen avsåg att genomföras i två steg. Först skulle kommunernas intresse för medverkan i en gemensam förtursförmedling för misshandlade kvinnor utredas, och därefter skulle frågan om en sådan förmedlings organisation, uppbyggnad och finansiering utredas.

Utredningen om kommunernas intresse för medverkan i den föreslagna förmedlingen genomfördes som en skriftlig enkät till kommunernas socialchefer. Enkäten framgår av Bilaga 2.

Resultat

Av länets 24 kommuner har två kommuner uttryckligen angett att de inte har intresse att medverka i en gemensam förmedling. Åtta kommuner har inte besvarat enkäten trots upprepade påstötningar.

15 kommuner har redovisat att de har intresse att medverka, varav dock endast möjligen fyra kommuner vill bidra med lägenheter med förstahandskontrakt (Huddinge, Lidingö, Salem och Värmdö). De övriga kommunerna är beredda att medverka med sk sociala kontrakt, dvs kontrakt där kommunen hyr i första hand av fastighetsägaren och den misshandlade kvinnan hyr i andra hand av kommunen. En närmare sammanställning av kommunernas svar framgår av bilaga 3

Bostadsförmedlingens och Socialtjänstförvaltningens slutsatser

Bostadsförmedlingens förmedlar med förtur ca 50 lägenheter per år till misshandlade kvinnor. Av dessa är ca 10 % bosatta i en annan kommun än Stockholm. Det är då fråga om vanliga förstahandskontrakt. Det är endast undantagsvis som det föreligger behov av försöks- eller träningslägenheter till misshandlade kvinnor.

De tillfrågade kommunernas inställning torde vila på den uppfattningen, att behovet av nya bostäder till misshandlade kvinnor i huvudsak gäller kvinnor som av sociala eller ekonomiska skäl inte skulle bli godkända som förstahandshyresgäster. Det är en bedömning som bostadsförmedlingen i Stockholm inte delar.

Enligt Bostadsförmedlingens och Socialtjänstförvaltningens gemensamma bedömning förutsätter en regional förtursförmedling att de samverkande kommunerna är beredda att förmedla vanliga hyreslägenheter med förstahandskontrakt. Eftersom de misshandlade och utsatta kvinnorna som vill byta bostad, enligt vår erfarenhet till den helt övervägande delen bor i hyreslägenheter med förstahandskontrakt, skulle de ju eljest hamna i en sämre situation om de erbjöds någon form av andrahandsboende. Det finns inte förutsättningar att bygga en regional förtursförmedling för misshandlade kvinnor på tre eller fyra ytterligare kommuner.

Med hänsyn till vad som framkommit kan det endast beklagligtvis konstateras att det inte finns något underlag för att bygga upp en gemensam förmedling. Det finns därför inte heller anledning att genomföra det andra steget i utredningen – att utreda hur en gemensam förmedling skulle organiseras m m.

Bostadsförmedlingen avser dock att försöka etablera samarbete med enskilda kommuner om utbyte av lägenheter till hjälp åt utsatta och misshandlade kvinnor. Ett sådant samarbete kan se olika ut beroende av förutsättningarna i varje kommun.

SLUT

Bilaga 1 motionen

1999:54 Motion av Ann-Marie Strömberg (v) och Anita Habel (v) om regional förtursförmedling av bostäder för misshandlade kvinnor

Kvinnomisshandel är ett mycket stort samhällsproblem. Tillgången till skyddat boende för misshandlade kvinnor och deras barn är begränsad. Bostadsbristen medför att många kvinnor bor kvar relativt lång tid på Kriscentrum, Alla Kvinnors hus och i de skyddade boenden regionens kvinnojourer erbjuder.

Många kvinnor behöver en ny bostad för att kunna bryta varaktigt med en misshandlande make eller pojkvän och de behöver ibland flytta till en annan stadsdel eller till en annan kommun för att försvåra för den misshandlande mannen att spåra kvinnans nya bostadsadress och för att få mannen på avstånd.

Varje kommun har ett huvudansvar för att tillhandahålla bostäder åt sina invånare. Det finns dock för misshandlade och förföljda kvinnor speciellt starka skäl att få hjälp att flytta till annan ort. Ett samarbete mellan regionens kommuner för att bistå misshandlade kvinnor och deras barn bör därför komma till stånd.

Regionens kommuner borde tillsammans kunna lösa bostadsproblemet för dessa kvinnor, men det förutsätter att samtliga kommuner i regionen ställer bostäder till förfogande även för kvinnor från andra kommuner. För närvarande är det i Stockholms län endast Stockholms stad som har en bostadsförmedling och det förekommer att det inkommer förtursansökningar från andra kommuner till Stockholms bostadsförmedlings förtursavdelning. Ett samarbete och delat ansvar mellan kommunerna, skulle skapa större möjligheter för alla kommuner i regionen att bistå misshandlade kvinnor med ett tryggt boende.

En lösning skulle kunna vara att Stockholms stad som regional samordnare åtar sig att förmedla förturslägenheter till kvinnor i behov av skydd och ny bostad i hela länet. De kommuner i länet som ingår i denna regionala förtursförmedling för misshandlade kvinnor åtar sig att som motprestation för de lägenheter som erhålls i andra kommuner ställa lägenheter till förfogande för kvinnor från andra kommuner. På detta sätt byggs en "bank" av lägenhetstillgodohavanden upp i regionen.

Mot bakgrund av ovanstående föreslås kommunfullmäktige besluta att utreda möjligheterna att i samarbete med övriga kommuner i regionen införa en regional förtursförmedling av bostäder för misshandlade kvinnor.

Stockholm den 15 november 1999

Ann-Marie Strömberg

Anita Habel

Bilaga 2 Enkäten

Till

2001-

10-24

Kommunerna i Stockholms Län

Socialchefen i kommun

SAMVERKAN FÖR MISSHANDLADE KVINNOR

Kommunfullmäktige i Stockholms stad har beslutat utreda möjligheten till att införa en regional förtursförmedling av bostäder till misshandlade kvinnor.

Utredningsuppdraget har lämnats till Stockholms Stads Bostadsförmedling AB.

Med anledning av detta gör vi nu en första studie av intresset för ett interkommunalt samarbete i syfte att kunna förmedla bostäder till misshandlade kvinnor.

I denna första fas är det väsentliga att utröna om intresse finns från Er kommun att samarbeta i denna fråga.

Finns ett gemensamt intresse får vi i ett senare skede diskutera mer i detalj hur ett sådant samarbete ska gå till.

Vissa av våra frågor kan ligga utanför Ditt ansvarsområde. Vi är tacksamma om Du vidarebefordrar dessa till den inom Din kommun de berör.

Vi önskar svar senast den 1 december 2001.

Tack på förhand

Stockholms Stads Bostadsförmedling AB

Kerstin Ellheden

08/785 8848

kerstin.ellheden@bostad.stockholm

Eva Blomkvist

08/785 8850

eva.blomkvist@bostad.stockholm

Vi ber Er svara på följande frågor:

1. Är Er kommun intresserade av ett regionalt samarbete för misshandlade kvinnor?

Ja

Nej

2. Är Ni i så fall beredda att lämna lägenheter till förfogande för detta ändamål?

Ja

Nej

3. Vilken form av kontrakt?

Eget kontrakt

Kommunkontrakt / andra handskontrakt

4. Hur sker bostadsförmedling i Er kommun?

Kommunal förmedling

Privat förmedling

Annan form

Om annan form i så fall vilken?

.....

.....

.....

5. Hur många lägenheter förmedlas till bostadskön?

.....

6. Vilka principer gäller för allmän förmedling av bostäder?

Kötid

Behovsprövad

Annan

Om behovsprövad eller annan förmedling ange här principerna.

.....

.....

.....

.....

.....

7. På vilka grunder handläggs de sociala/medicinska förturerna, vem utreder och vem beslutar?

.....

.....

.....

.....

.....

8. Hur många lägenheter förmedlas för förtursändamål?

9. Hur många s.k. sociala kontrakt har kommunen?

10. Hur rekvideras lägenheter i kommunen, rekvideras lägenheter både från kommunala och privata fastighetsägare?

..... bostadsförmedlingen@bostad.stockholm.se

Bilaga 3
Sammanställning av kommunernas inställning

Kommun	Medverka	Ej medverka	Lämna	Ej lämna	Ej svar	Typ av kontrakt
Botkyrka					x	
Danderyd					x	
Ekerö	x		osäkert			
Haninge	x			x		
Huddinge	x		x			direktför hyrda lgh
Järfälla	x		x om möjligt			Kommun kontrakt
Lidingö	x		x			kommun kontrakt
Nacka	x			x		
Nykvarn					x	
Nynäshamn	x			x		
Salem	x		x			Direktför hyrda lgh och kommun kontakt
Sigtuna					x	
Sollentuna		x				
Solna	x			x		
Sundbyberg	x			x		
Södertälje	x		x			kommun kontrakt
Tyresö	x		x 1 lgh/år			kommun kontrakt
Täby					x	
UpplandsBro		x				
UpplandsVäsby	x			x		
Vallentuna	x			x		
Waxholm					x	
Värmdö	x		? ej beslut	? ej beslut		Direktför hyrda lgh och kommun kontrakt
Österåker					x	

Länsstyrelsens rapportserie

Tidigare utkomna rapporter under 2002

01. Lång väntan för äldre mellan beslut och flytt, *socialavdelningen*
02. Bostadssubventioner - volymer och bidragsunderlag - helårsöversikt 2001, *bostadsenheten*
03. Strategiskt miljöarbete i Stockholms län -utvärdering av det regionala miljösamarbetet, *miljö- och planeringsavdelningen*
04. Från stelbent byråkrati till drömmyndighet - hur bidragssökande upplever bostadsenhetens service, *socialavdelningen*
05. Årsrapport - Socialtjänsten 2001, *socialavdelningen*
06. Kvaliteten varierar i äldreboendet, *socialavdelningen*
07. Svårt att leva som andra för barn och vuxna med funktionshinder, *socialavdelningen*
08. Borta kan vara nästan som hemma för barn och unga som behöver särskilt stöd, *socialavdelningen*
09. Nedfall av kväve och svavel - beräkningar för 1998, *miljö- och planeringsavdelningen*
10. Samverkan är nyckeln vid planering av bostäder för personer med funktionshinder, *socialavdelningen*
11. Metod för mål-/medelanalys i infrastrukturplaneringen, *avdelningen för regional utveckling*
12. Vårdnad, boende och umgänge - lagstiftningens effekter på det familjerättsliga arbetet, *socialavdelningen*
13. Rätten till sitt eget liv. Behovet av skyddat boende för flickor i patriarkala familjer, *socialavdelningen*